

NADZORNI ODBOR AKREDITACIONOG TIJELA CRNE GORE

**IZVJEŠTAJ
NADZORNOG ODBORA O RADU AKREDITACIONOG TIJELA CRNE GORE
ZA 2022. GODINU**

Podgorica, decembar 2023.

Nadzorni odbor Akreditacionog tijela Crne Gore (u daljem tekstu: NO ATCG) je, na osnovu člana 14 Odluke o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 21/07) i člana 18 Statuta Akreditacionog tijela Crne Gore, izvršio nadzor nad radom organa Akreditacionog tijela za 2022. godine. Vlada Crne Gore je Zaključkom broj: 04-1494/2 od 8. aprila 2021. godine usvojila Izvještaj Nadzornog odbora o radu Akreditacionog tijela Crne Gore za 2019. i 2020. godinu, te Zaključkom broj: 07-8249/2 od 28. decembra 2022. godine Izvještaj Nadzornog odbora o radu Akreditacionog tijela Crne Gore za 2021. godinu, kojim su obuhvaćeni bitni elementi rada, pregled izvještaja o poslovanju Akreditacionog tijela Crne Gore (ATCG) za 2019. 2020. i 2021. godinu, te preporuke koje su od značaja za dalje unapređenje rada ovog tijela.

SADRŽAJ

UVOD.....	4
1. OPŠTI DIO	5
1.1. Podaci o subjektu nadzora	5
1.2. Kriterijumi i pravni osnov za vršenje nadzora	6
1.3. Metode vršenja nadzora	9
1.4. Aktivnosti ATCG na promociji akreditacije	9
1.5. Web portal ATCG	10
2. NACIONALNI SISTEM AKREDITACIJE, PLANIRANE I REALIZOVANE AKTIVNOSTI U 2022. GODINI ...	11
2.1. Planirane i realizovane aktivnosti ATCG za 2022. godinu	12
2.2. Izveštavanje o radu ATCG-a	13
2.3. Zakonodavni okvir.....	13
2.4. Interna provjera i preispitivanje od strane rukovodstva	13
2.5. Akreditacija tijela za ocjenjivanje usaglašenosti	14
2.6. Potpisivanje EA MLA Sporazuma (<i>European Accreditation Multilateral Agreement</i>) – sprovedene aktivnosti.....	16
2.7. Administrativno-tehnički kapaciteti ATCG-a.....	18
2.8. Bilateralna saradnja sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država	19
2.9. Saradnja ATCG-a sa organima državne uprave i drugim institucijama, organizacijama i udruženjima	19
2.10. Ostale aktivnosti ATCG	20
3. ČLANSTVO ATCG U EVROPSKIM I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA ZA AKREDITACIJU.....	21
4. ORGANI AKREDITACIONOG TIJELA CRNE GORE I NJIHOVE AKTIVNOSTI.....	22
4.1. Upravni odbor (UO ATCG).....	22
4.2. Direktor/ca ATCG	24
4.3. Nadzorni odbor.....	24
4.4. Stručna i savjetodavna tijela ATCG	25
4.4.1. Savjet za akreditaciju.....	26
4.4.2. Komisija za akreditaciju	26
4.4.3. Komisija za žalbe.....	27
4.4.4. Komisija za prigovore	27
4.4.5. Komisija za izbor i praćenje ocjenjivača	27
4.4.6. Tehnički Komiteti	28
5. AKTIVNOSTI ORGANA UPRAVLJANJA U DIJELU FINANSIJSKOG POSLOVANJA	28
5.1. Sistem unutrašnjih finansijskih kontrola	28
5.2. Finansijski plan ATCG za 2022. godinu	29
5.3. Računovodstvene evidencije.....	31
5.4. Finansijski izvještaji.....	31
5.5. Bilans stanja - Iskaz o finansijskoj poziciji	32
5.5.1. Evidentiranje i popis imovine	32

5.5.2. Avansi	33
5.5.3. Novčana sredstva na žiro računima	33
5.5.4. Blagajničko poslovanje	33
5.5.5. Obaveze	34
5.5.6. Finansijski plasmani	34
5.6. Bilans uspjeha – Iskaz o ukupnom rezultatu	34
5.6.1. Prihodi.....	34
5.6.2. Rashodi.....	34
5.7. Iskaz o promjenama na kapitalu	39
5.8. Iskaz o tokovima gotovine.....	39
5.9. Prijava poreza na dobit.....	39
5.10. Zapošljavanje.....	40
5.11. Kancelarijsko poslovanje	40
6. PLAN INTEGRITETA	40
ZAKLJUČAK	42

UVOD

Poslove akreditacije u Crnoj Gori obavlja Akreditaciono tijelo Crne Gore (u daljem tekstu: ATCG), kao samostalna neprofitna organizacija, čiji je osnivač Vlada Crne Gore (Vlada je na sjednici od 29. marta 2007. godine donijela Odluku o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore, i ista je objavljena u Službenom listu Crne Gore, broj 21/07 od 13. aprila 2007. godine).

Akreditacija je način uspostavljanje povjerenja na tržištu, kako proizvoda tako i usluga. Osnovni postulati, koji se žele obezbijediti primjenom standarda, se iskazuju težnjom: jedan standard → jedno ispitivanje → svuda u svijetu, i na taj način se uspostavlja povjerenje na tržištu, ali i smanjuje rizik prodaje/proizvodnje nekvalitetnih proizvoda i usluga. Vezano za proces EU integracija, Regulativom 765/2008 Evropskog Parlamenta¹ po prvi put je uveden pravni okvir za akreditaciju u zemljama članicama EU, kao i kandidatima za članstvo u EU. U cilju usaglašavanja sa pravnim okvirom EU, 2009. godine donešen je Zakona o akreditaciji, dok se izmjenama i dopunama Zakona iz 2015. godine nacionalno zakonodavstvo uskladilo sa Regulativom 765/2008 u dijelu koji se odnosio na oblast akreditacije² ("Službeni list Crne Gore" br. 054/09 od 10. avgusta 2009. godine, 043/15 od 31. jula 2015. godine).

Svoj rad ATCG, pored crnogorskog zakonodavnog okvira, bazira na zahtjevima standarda ISO 17011 (Opšti zahtjevi za tijela koja ocjenjuju i akredituju tijela za ocjenjivanje usaglašenosti), dok se sam postupak akreditovanja vrši na osnovu ključne aktivnosti – ocjenjivanja, kojeg sprovode ocjenjivači.

ATCG sprovodi postupak akreditacije na bazi sklopljenog ugovora za uspostavljanje i održavanje akreditacije, u kojem se detaljnije opisuju prava i obaveze ATCG i stranke u postupku akreditacije. ATCG dodjeljuje, održava, suspenduje i obnavlja akreditaciju u skladu sa važećim nacionalnim, evropskim i međunarodnim standardima i uputstvima, uz uvažavanje smjernica (EA *European Accreditation*, IAF - *International Accreditation Forum* i ILAC - *International Laboratory Accreditation Cooperation*). Poštovanje propisanih uslova akreditacije, a nakon dodjeljivanja akreditacije, ATCG kontinuirano prati kroz nadzorne posjete. Takođe, ATCG u skladu sa zahtjevima iz međunarodnih standarda i međunarodnom praksom, po potrebi, vrši izmjene uslova akreditacije i/ili kriterijuma koje propisuje za pojedine vrste akreditacije. U skladu sa propisanim pravilima ATCG obavještava organizaciju/e o svim izmjenama, i iste se javno objavljuju/publikuju. Akreditovana organizacija je u obavezi da se pridržava izmijenjenih pravila i/ili kriterijuma, i za svaku objavljenu izmjenu je u obavezi da izvrši potrebna prilagodavanja/korekcije.

Odlukom o osnivanju ATCG u članu 7, Zakonom o akreditaciji u članu 12 i Statutom u članu 8, definisani su organi Akreditacionog tijela, i to: Upravni odbor, Direktor i Nadzorni odbor. Takođe, pobrojanim aktima, uređuje se način rada i odlučivanja, ali i druga pitanja od značaja za rad Akreditacionog tijela.

Vlada Crne Gore je na sjednici 18. jula 2019. godine, imenovala članove Nadzornog odbora Akreditacionog tijela Crne Gore (u daljem tekstu: NO ATCG). Pored osnovne uloge ovog organa, koja se prevashodno odnosi na vršenje nadzora nad radom ATCG-a, cilj je da se kroz što konkretniju saradnju sa predstavnicima ATCG-a i Upravnog odbora ATCG-a (u daljem tekstu: UO), prepoznaju problemi i izazovi ovog tijela.

U skladu sa obavezom izvještavanja, NO ATCG je na osnovu člana 14 Odluke o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore, i člana 18 Statuta Akreditacionog tijela Crne Gore, izvršio nadzor nad radom organa Akreditacionog tijela za 2022. godine. Cilj nadzora (u skladu sa predmetom nadzora) je da se nakon detaljne analize dokumenta definišu sugestije i preporuke, a koje između ostalog imaju za cilj da se doprinese većoj transparentnosti rada ATCG-a (svi dosadašnji izvještaji NO pa i ovaj za 2022. godinu sadrži iste).

¹ Regulation (EC) no 765/2008 of the European Parliament and of the Council

² Veza član 9 – prekogranična akreditacija i 9a – akreditaciono tijelo druge države

NO ATCG-a je tokom 2023. godine, sredinom maja mjeseca, obavijestio ATCG o otpočinjanju nadzora za proteklu 2022. godinu (a nakon što su se stekli uslovi za vršenje nadzora)³, gdje su na uvodnom sastanku pojašnjeni ciljevi i obuhvat nadzora, dogovoreni obostrano prihvatljiv način komunikacije i saradnje tokom obavljanja nadzora. Takođe, subjekat nadzora je upoznat sa postupcima i aktivnostima koje će biti sprovedene tokom vršenja nadzora. Nadzor za posmatranu godinu je obuhvatio provjeru: Dokumenta ATCG-a; Transakcija; Računovodstvenih i finansijskih iskaza i dr. Predmet nadzora bio je i stepen realizacije preporuka iz 2021. godine, a koje su bile sastavni dio Izvještaja Nadzornog odbora o radu ATCG-a za 2021. godinu. U cilju kreiranja što pouzdanijeg Izvještaja, članovi NO ATCG su održali više sastanaka i neformalnih komunikacija, ali i niz zajedničkih sastanaka/konsultacija sa organima ATCG-a.

1. OPŠTI DIO

1.1. Podaci o subjektu nadzora

Akreditaciono tijelo je steklo svojstvo pravnog lica upisom u Centralni registar Privrednog suda u Podgorici, pod registraskim brojem 100000163, PIB: 02687810, sa šifrom djelatnosti 8411. Datum registracije (osnivanja) je 8. novembar 2007. godine. Broj dostavljenih informacija o promjenama je 4 (posljednja promjena je od 26. oktobra 2022. godine, koja se odnosila na promjenu direktora⁴, predsjednika i članova Upravnog odbora).⁵ Sjedište ATCG je u Podgorici, Bulevar Džordža Vašingtona br. 79 (VI sprat) – zakupljen prostor.

U skladu sa članom 3 Zakona o akreditaciji, kao i članom 5 Odluke o osnivanju a kojim su detaljnije razrađeni, ATCG obavlja sljedeće poslove: 1) utvrđuje kompetentnost organizacija za ocjenjivanje usaglašenosti za obavljanje poslova ocjenjivanja usaglašenosti, i to: ispitivanja, kalibracije, kontrolisanja, sertifikacije proizvoda i procesa, sertifikacije sistema menadžmenta i sertifikacije stručnih lica; 2) utvrđuje i objavljuje pravila akreditacije koja se moraju zasnivati na odgovarajućim crnogorskim, evropskim i međunarodnim standardima i dokumentima evropskih i međunarodnih organizacija za akreditaciju; 3) učestvuje u radu evropskih i međunarodnih organizacija za akreditaciju i zastupa crnogorske interese u njima u skladu sa obavezama preuzetim međunarodnim ugovorima; 4) vodi registar akreditovanih organizacija; 5) obavlja i druge poslove iz oblasti akreditacije u skladu sa zakonom, odlukom i statutom.

Unutrašnje organizacione jedinice Akreditacionog tijela čine dvije službe i to: *Služba za akreditaciju*, koja obuhvata tri odjeljenja 1) Odjeljenje za akreditaciju laboratorija; Odjeljenje za akreditaciju kontrolnih organizacija i 3) Odjeljenje za akreditaciju sertifikacionih tijela i *Služba za razvoj i međunarodnu saradnju*. ATCG ima osam (8) stalno zaposlenih izvršilaca koji obavljaju složene organizacione i stručne poslove vezane za akreditaciju utvrđene Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta ATCG-a, broj: 01-542 od 26. jula 2017. godine.

Organi Akreditacionog tijela su: Upravni odbor, Direktor i Nadzorni odbor, i o njima se detaljnije izvještavati dalje dokumentu. Akreditaciono tijelo obrazuje stručna i savjetodavna tijela, i to: Savjet za akreditaciju i Komisiju za akreditaciju, ali i druge komisije, o čemu će biti posebno riječi u nastavku ovog Izvještaja.

Javnost rada Akreditacionog tijela ostvaruje se objavljivanjem osnivačkih akata, izvještaja o radu, opštih akata i programa ATCG-a na internet stranici, putem publikacija, te medijskom prezentacijom ostvarenih rezultata prilikom obilježavanja svjetskog dana akreditacije (9. jun) i sl.

³ Imajući u vidu da je do 31. marta (tekuće godine) obaveza da se preda Finansijski iskazi za prethodnu godinu.

⁴ Odlukom Upravnog odbora ATCG br.12-680 od 11. oktobra 2021. godine direktor ATCG Milivoje Pavićević je razriješen dužnosti zbog sticanja uslova za penziju. Takođe, veza Odluka o imenovanju Direktora ATCG-a br.12-679/01-11 od 11. oktobra 2021. godine.

⁵ Podaci su preuzeti sa sajta Centralnog registara Privrednog suda u Podgorici.

Financijska sredstva - visina naknada za troškove akreditacije utvrđuje se ugovorom između Akreditacionog tijela i korisnika usluge, u skladu sa *Odlukom o visini troškova akreditacije*, koju utvrđuje Upravni odbor Akreditacionog tijela, uz saglasnost Vlade (Odluka je objavljena u "Službenom listu Crne Gore", br. 014/08 od 29. februara 2008). Iznos sredstava za rad Akreditacionog tijela, koji se obezbjeđuje iz Budžeta Crne Gore, određuje se na osnovu poslova koji su definisani Programom i Godišnjim planom rada ATCG-a, na koji saglasnost daje Vlada. Značajno je napomenuti i da se sredstva za članarinu Akreditacionog tijela u evropskim i međunarodnim organizacijama za akreditaciju obezbjeđuju iz Budžeta Crne Gore.

1.2. Kriterijumi i pravni osnov za vršenje nadzora

Dalje u tekstu pobrojana je legislativa, ali i dokumenta koja su bila osnov za ovog izradu Izvještaja:

- Zakon o akreditaciji ("Službeni list Crne Gore", br. 054/09, 043/15);
- Zakon o državnoj imovini („Službeni list Crne Gore“, br. 021/09, 040/11);
- Zakon o radu („Službeni list Crne Gore“, br. 049/08 ... 004/18, 074/19, 008/21,059/21);
- Zakon o obligacionim odnosima („Službeni list Crne Gore“, br. 047/08, 004/11, 022/17);
- Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica („Službeni list Republike Crne Gore“, br.065/01,...,004/07 i „Službeni list Crne Gore“, br.086/09,...,083/16, 067/19, 059/21, 146/21, 152/22);
- Zakon o porezu na dobit pravnih lica (“Službeni list Republike Cne Gore”, br.65/01, 12/02, 80/04, i “Službeni list Crne Gore”, br.40/08, 86/09, 40/11, 14/12, 61/13, 55/16, 146/21, 152/22 i 028/23);
- Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Službeni list Crne Gore“, br.013/07,...,008/15, 022/17, 042/19, 059/21, 145/21 i 152/22);
- Zakona o upravnom postupku („Službeni list Crne Gore“, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17);
- Zakon o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18);
- Uredba o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini („Službeni list Crne Gore“, br.013/10);
- Uredba o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru (“Službeni list Crne Gore”, br.040/16, 028/18, 108/20);
- Odluka o osnivanju akreditacionog tijela Crne Gore ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 021/07);
- Odluka o visini troškova akreditacije ("Službeni list Crne Gore", br. 014/08);
- Odluka o imenovanju člana Savjeta za akreditaciju broj: 13-705 od 07. novembra 2022. godine;
- Odluka o usvajanju godišnjeg Plana rada ATCG-a za 2022. godinu, broj: 01-22 od 08. marta 2022. godine;
- Odluka o usvajanju Plana javnih nabavki za 2022. godinu, broj: 01-18 od 25. januara 2022. godine;
- Odluka o imenovanju Direktora ATCG-a br.12-679/01-11 od 11. oktobra 2021. godine;
- Izvod iz CRPS-a – datum posljednje promjene 14. septembra 2022. godine;
- Kriterijumi i pravila akreditacije:
 - PA.01 - Pravila akreditacije;
 - PA.02 - Pravila za korišćenje loga ATCG, simbola akreditacije i pozivanje na akreditaciju;
 - PA.03 - Pravila prekogranične akreditacije (14. septembar 2020. godine);

- PA.04-1 - Pravila o učešću u međulaboratorijskim poređenjima i programima ispitivanja osposobljenosti (izdanje 1 od 18. aprila 2022. godine);
- PA.05-1 - Pravila za ostvarivanje prihvatljivosti mjerenja (izdanje 1 od 18. aprila 2022.godine);
- PA 06-1 - Pravila za vrednovanje mjerne nesigurnosti (izdanje 1 od 18. aprila 2022. godine);
- ZPR.01.27 - Lista dokumenata koji sadrže uslove koje mora da ispunjava podnosilac zahtjeva za akreditaciju i akreditovana tijela za ocjenu usaglašenosti ažuriran dana 10. jula 2023. godine;
- ZPQ.00.02-1/20.10.2021. Politika kvaliteta pruženih usluga ATCG;
- ZPQ.00.03/24.12.2019. Izjava o čuvanju tajnosti podataka i informacija i poštovanje etičkog kodeksa;
- 08 ZPR.07.01-1/18.04.2022. Registar rizika;
- Procedure, uputstva i obrasci:
 - PR.08 Procedura za rješavanje prigovora i žalbi;
 - ZPR.08.01 - Obrazac za podnošenje prigovora;
 - ZPR.08.03 - Obrazac za podnošenje žalbe;
 - PR.13 Ocjenjivanje u slučajevima vanrednih okolnosti;
 - PR.11-1 Procedura za iskazivanje obima akreditacije (izmjena 01 od 03. februara 2023.godine);
 - UP.01 Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju ST za organsku (Izdanje 00 od 15. marta 2021. godine);
 - UP.03 Uputstvo za primjenu IAF MD15 i IAF MD 12;
 - ZPU.03.01 Obrazac za godišnje informacije od ST;
 - PR.12 Fleksibilni obim akreditacije (izmjena 01 od 03. februara 2023. godine);
 - UP.04 Uputstvo za klasifikaciju tehničkih oblasti po pojedinim šemama akreditacije;
- Pravilnik o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika („Službeni list Republike Crne Gore“, br.032/03);
- Pravilnik o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica („Službeni list Crne Gore“, br.126/22);
- Pravilnik o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Službeni list Crne Gore“, br.076/10,....,050/17, 015/19, 009/20, 061/21, 110/21, 008/22, 020/22, 032/22 i 015/23);
- Pravilnik o načinu uspostavljanja i unapređenja upravljanja i kontrola u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 071/19);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica ("Službeni list Crne Gore", br. 011/20);
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta ATCG-a br.01-542 od 26. jula 2017. godine;
- Pravilnik o načinu i uslovima korišćenja vozila za potrebe ATCG-a br. 13-127 od 07. marta 2022. godine;

- Pravilnik o obrazovanju i radu Savjeta, akt broj: 01-7 od 25. decembra 2020. godine;
- Pravilnik o radu tehničkih komiteta, akt broj: 10-747/4 od 18. decembra 2019. godine;
- Uputstvo o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini („Službeni list Crne Gore“, br. 047/11);
- Uputstvo o načinu vršenja kancelarijskog poslovanja („Službeni list Crne Gore“, br.059/19, 003/20);
- Uputstvo o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnost („Službeni list Crne Gore“, br. 007/15);
- Statut ATCG-a (na sjednici od 26. jula 2017. godine);
- Poslovnik o kvalitetu broj: PQ.00-1 od 18. aprila 2022. godine;
- Poslovnik o radu Upravnog odbora ATCG-a od 25. decembra 2020. godine;
- Poslovnik o radu Komisije za žalbe od 25.12.2020. godine;
- Izvještaj o radu ATCG-a za 2022. godinu, akt broj: 14-319 od 28. marta 2023. godine;
- Program rada ATCG-a za 2022. godinu, akt broj: 13-130 od 10. marta 2022. godine;
- Popis inventara ATCG-a, akt broj: 13-878 od 29. decembra 2022. godine;
- Ugovor o zakupu stana broj: 12-803 od 08. decembra 2021. godine;
- Ugovor o pružanju knjigovodstvenih usluga broj:11-14 od 14. januara 2020. godine;
- Aneks Ugovora o pružanju knjigovodstvenih usluga broj:12-884 od 31.decembra 2021. godine;
- Ugovor o angažovanju na poslovima ocjenjivanja br. 13-48 od 28. januara 2022. godine;
- Ugovor o angažovanju na poslovima ocjenjivanja br. 13-165 od 23. marta 2022. godine;
- Ugovor o angažovanju na poslovima ocjenjivanja br. 13-266 od 04. maja 2022. godine;
- Ugovor o angažovanju na poslovima ocjenjivanja br. 13-455 od 25. jula 2022. godine;
- Ugovor o angažovanju na poslovima ocjenjivanja br. 13-573 od 16.septembra 2022. godine;
- Plan i program preporuka za protekli period broj: 14-46/1 od 18. januara 2023. godine;
- Interne procedure i pravila subjekta nadzora;
- Predlog za davanje saglasnosti na Izvještaj o radu ATCG-a za 2022. godinu (sa finansijskim izvještajem) i godišnjim Planom rada za 2022. godinu br. 13-130 od 10. marta 2022. godine.

Za **finansijski nadzor** identifikovani/korišćeni su sljedeći kriterijumi, tamo gdje je to bilo potrebno:

- Zakon o budžetu Crne Gore za 2022. godinu ("Službeni list Crne Gore", br. 144/21, 055/22, 109/22);
- Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list Crne Gore", br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18, 066/19, 070/21, 145/21, 027/23);
- Zakon o računovodstvu ("Službeni list Crne Gore" br. 145/21, 152/22);
- Pravilnik o sadržini i formi obrazaca finansijskih iskaza za privredna društva i druga pravna lica ("Službeni list Crne Gore", br. 011/20, 139/21);
- Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica ("Službeni list Crne Gore", br. 011/20);
- Finansijski plan u odnosu na odobrena budžetska sredstva za 2022. godinu;

- Finansijski iskazi na dan 31. decembra 2022. godine, u dijelu planiranog obuhvata nadzora (Bilans stanja; Bilans uspjeha; Statistički aneks; Obračun amortizacije osnovnih sredstava; Tokovi gotovine; Iskaz o promjenama na kapitalu; Glavna knjiga; Obrazac IOPPD; Izvod otvorenih stavki; Izvodi pojedinih transakcionih računa; Pregled prihoda za 2022. godinu; Zaključni list).

1.3. Metode vršenja nadzora

Nadzor je vršen kombinovanjem postupka dokumentovanog i terenskog nadzora.

U pripremnoj fazi nadzora, izvršeno je identifikovanje i procjena rizika, kroz razumijevanje subjekata nadzora i njihovog okruženja uključujući i interne kontrole.

Za potrebe prikupljanja dokumentacije, NO ATCG-a je uputio ATCG-u obavještenje o otpočinjanju nadzora sa jasno navedenim planom aktivnosti koji će se sprovesti. Članovi NO ATCG-a su u cilju sačinjavanja Izvještaja proučili pravnu regulativu, interne akte, kao i ostalu dokumentaciju o poslovanju ATCG-a. U postupku nadzora analizirane (metodom uzorka) su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima.

Izvještaj Nadzornog odbora ATCG obuhvata period od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine (u skladu sa definisanim obuhvatom nadzora), kao i analizu realizacije preporuka po osnovu Izvještaja NO za 2021. godinu.

Kod određivanja materijalnosti po vrijednosti, korišćena je stopa materijalnosti u iznosu od 1.3 shodno utvrđenoj metodologiji definisanoj u odredbama Uputstva o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti, a u zavisnosti od visine ukupnih rashoda.

Naziv subjekta nadzora	Iznos rashoda €	Materijalnosti %	Iznos materijalnosti €
Akreditaciono tijelo Crne Gore	357.121,24	1,3	4.642,58

Materijalnost predstavlja iznos do kog nivoa se može tolerisati pogrešno prikazivanje podataka u finansijskim izvještajima, a da to ne utiče značajno na njihovu istinitost i objektivnost.

1.4. Aktivnosti ATCG na promociji akreditacije

ATCG je u 2022. godini nastavilo da radi na daljem obezbjeđivanju transparentnosti i dostupnosti potrebnih informacija, dokumenata i obavještenja. Informacije su ažurirane u skladu sa izmjenama dokumenata sistema menadžmenta ATCG i EA/ILAC/IAF obavezujućih dokumenata kroz ZPR.01.27 (Lista dokumenata koja sadrži zahtjeve koje treba da ispuni podnosilac Zahtjeva za akreditaciju i akreditovano TOU⁶ koja je ažurirana u kontekstu ovog izvještaja 18. aprila 2022. godine). Dostupni podaci se odnose i na dokumenta koja imaju informativni sadržaj ili predstavljaju smjernice za određene šeme akreditacije i ne sadrže dodatne zahtjeve u odnosu na referentne standarde za akreditaciju, već samo obezbjeđuju dosljednu i konzistentnu primjenu tih standarda.

ATCG je nastavilo aktivnosti na prikupljanju informacija u vezi realizovanih ocjenjivanja putem posebnog obrasca kako bi se unapredio rad timova za ocjenjivanje, povećala efikasnost njihovog rada i ujednačili stavovi ocjenjivača u postupcima ocjenjivanja. Na ovaj način akreditovana TOU mogu da, neposredno poslije ocjenjivanja ili završenog postupka akreditacije, iskažu svoje (ne) zadovoljstvo ili predlože mjere za poboljšanje rada ATCG. Tokom posmatrane godine realizovane su 35 anketa u cilju prikupljanja informacija u vezi sprovedenih ocjenjivanja, a radi unapređenja rada ATCG, timova za ocjenjivanje i ujednačavanja stavova ocjenjivača u postupcima ocjenjivanja. Analizom dobijenih odgovora dobijen je jedinstven stav da su ocjenjivana tijela izuzetno zadovoljna saradnjom sa ATCG.

Anketa o akreditaciji i učešću u sistemu akreditacije, koja je javno dostupna na sajtu www.akreditacija.me je takođe jedan od vidova komunikacije sa svim zainteresovanim stranama kako

⁶ Tijelo za ocjenu usaglašenosti - TOU

bi na osnovu iskazanog stepena zadovoljstva kroz odgovore, kao i kroz data mišljenja, predloge, sugestije kao i eventualne primjedbe ATCG unaprijedilo svoj rad i usluge. Anketu je u toku 2022. godine popunilo 35 akreditovanih tijela.⁷

U cilju povećanja broja akreditovanih tijela u nacionalnom sistemu akreditacije, ATCG je tokom 2022. godine iniciralo i održalo više sastanaka i prezentacija sa predstavnicima nadležnih institucija, kao i sa predstavnicima organizacija koje su potencijalni kandidati za akreditaciju. Kojom prilikom je, između ostaloga, ukazano na značaj koju akreditacija ima za uklanjanje tehničkih barijera u trgovini, za obezbjeđenje slobodnog protoka roba i usluga na regionalnom i međunarodnom tržištu, za jačanje nacionalne ekonomije, kao i jačanje povjerenja potrošača korišćenjem usluga akreditovanih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti.

U okviru sjednice Koordinacionog odbora za kvalitet Privredne komore Crne Gore 23. februara 2022. godine održan je Okrugli sto na kome su aktivnu ulogu uzeli predstavnici ATCG-a kojom prilikom su predstavili stanje i perspektive akreditacije u Crnoj Gori gdje je, osim o postignućima i kontinuiranom rastu kompetencija ATCG razgovarano i o preprekama u ostvarivanju postavljenih ciljeva u Programu rada. Ograničenja se odnose na nedovoljno korišćenje akreditacije, kao priznatog sredstva za osiguranje povjerenja u rad TOU u cilju zaštite javnih interesa i povećanja pouzdanosti u donošenju odgovarajućih odluka, kao i nedovoljno uključivanje Akreditacionog tijela od strane regulatora u amandmanskom dopunjavanju postojećih i donošenju novih zakona i tehničkih propisa. Prezentacija je imala za cilj da promoviše svijest o unapređenju sistema akreditacije kao sigurnom putu da Crna Gora bude bliže Evropi u evrointegracijama, što znači da će crnogorski privrednici proizvoditi, uvoziti i izvoziti proizvode bez tehničkih prepreka, potrošačima će biti dostupni kvalitetni i bezbjedni proizvodi, a organi državne uprave će na jednostavniji i efikasniji način sprovesti nadzor nad primjenom tehničkih propisa.

Obilježavanje Svjetskog dana akreditacije je globalna inicijativa koju su zajednički uspostavili Međunarodni forum za akreditaciju (IAF) i Međunarodna organizacija za akreditaciju laboratorija (ILAC) u cilju promocije značaja i vrijednosti akreditacije. U cilju promocije akreditacije i podizanja svijesti o ulozi i značaju akreditacije na međunarodnom, ali regionalnom i nacionalnom nivou (krajem maja i početkom juna 2022. godine), predstavnicia ATCG, aktivno učestvovala u planiranju, koordinaciji i realizaciji svečanog događaja povodom obilježavanja svjetskog dana akreditacije. Ovaj promotivni događaj održan je 9. juna 2022. godine u prostorijama Privredne komore Crne Gore (prisustvovalo više od 50 zvanica). Prisutni su upoznati u vezi sa aktuelnim stanjem u nacionalnom sistemu akreditacije, o akreditaciji na regionalnom i međunarodnom nivou, ulozi i značaju multilateralnih sporazuma u oblasti akreditacije (EA MLA, ILAC MRA i IAF MLA) kao i o temi Svjetskog dana akreditacije: "Akreditacija: Održivost u ekonomskom razvoju i životnoj sredini". Takođe, promovisana su tijela za ocjenjivanje usaglašenosti koja su akreditovana od strane ATCG.

Radi motivisanja tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, da svoju kompetentnost dokažu akreditacijom, kao i u cilju povećanja broja akreditovanih tijela u Nacionalnom sistemu akreditacije, ATCG je tokom 2022. godine iniciralo i održalo više sastanaka sa predstavnicima nadležnih institucija kao i sa predstavnicima organizacija koje su potencijalni kandidati za akreditaciju. Kao primjer navode se sastanci sa predstavnicima: „13. Jul — Plantaže“ A.D., Podgorica; "Crnogoraput" A.D., Podgorica; JU „Zavod za geološka istraživanja“, Podgorica; „Agro-Control“ d.o.o., Podgorica, JZU „Dom zdravlja Bar“, Bar; „Geoprojekt“ d.o.o., Podgorica; "Pivara Trebjesa" A.D., Nikšić; "Tehnopolis"d.o.o., Nikšić; "Nimont" d.o.o., Bar itd. U većini slučajeva navedene aktivnosti rezultirale su iskazanim interesovanjem predstavnika tijela za ocjenjivanje usaglašenosti za akreditaciju i njihovom najavom za uskoro uključivanje u postupak akreditacije.

1.5. Web portal ATCG

Nadzorom je utvrđeno da sajt Akreditacionog tijela Crne Gore obuhvata sljedeće oblasti: Osnovne informacije o ATCG (osnivanje ATCG, djelatnost i organizaciona struktura); Akreditaciju (o

⁷ <http://www.akreditacija.me/anketa.php>

akreditaciji, sistem akreditacije, termini i skraćenice, struktura sistema akreditacije u Crnoj Gori, postupak akreditacije, obaveze ATCG, obaveze akreditovane organizacije); Međunarodnu saradnju (regionalna i međunarodna saradnja, bilateralni i multilateralni sporazumi o međusobnom priznanju); Akreditovane organizacije – Registar akreditovanih organizacija; Novosti (novosti iz ATCG, novosti iz akreditovanih organizacija, bilten, ostale novosti, informativni seminari i kursevi); Dokumentaciji (Zakoni, propisi i referentna dokumenta; kriterijumi i pravila akreditacije; procedure, uputstva i obrasci; smjernice regionalnih i međunarodnih organizacija za akreditaciju; plan integriteta vodič za pristup informacijama); Javne nabavke (nabavke male vrijednosti, hitne nabavke, tenderi); Kontakte i vezane linkove.

Nadzorom je utvrđeno, da postoji prostor za unapređenje sadržaja i informacija koje mogu biti ponuđene korisnicima kao što je: 1) dio sajta koji govori "O nama"⁸, sa osvrtom na "organizacionu strukturu", o čemu je NO dao sugestiju i u proteklom Izvještaju, uz napomenu da je u ovom dijelu potrebno izvršiti ažuriranje podataka i 2) otvoriti polje za *pretragu*.

Vezano za sajt ATCG značajno je napomenuti da promocija aktivnosti u dijelu benefita akreditacije, ali i druge aktivnosti koje se odnose na različite vrste obuka, bilateralnu saradnju i sl. nijesu dovoljno prepoznate (jasno vidljive) na sajtu. Takođe, treba imati u vidu da su se promotivne aktivnostim većinom odnosile na korisnike usluga ATCG (aktulene i potencijalne). NO je mišljenja da krajnji korisnici (potrošači) nijesu dovoljno upoznati sa značajem akreditacije, i u tom smislu korištnjena proizvoda/usluga od strane akreditovanih TOU. Koontinurana promocija benefita akreditacije je od značajni ne samo za ATCG/TOU, već i društvo u cijelini.

Preporuke:

- **U cilju daljeg rasta transparentnosti postoji prostor za unapređenje zvaničnog sajta ATCG – U pitanju je kontinuirana obaveza.**
- **Preporučuje se da subjekt nadzora, u saradnji sa licem koje je zaduženo za održavanje sajta tehnički i sadržajno, unaprijedi njegov sadržaj u dijelu: O nama - organizaciona struktura i otvoriti polje za pretragu.**
- **Preporučuje se da ATCG intezivira marketinške aktivnosti, u odnosu na krajnje korisnike usluga posebno sa akcentom na upoznavanja sa benefira akreditacije, i u tom dijelu korišćenje usluga TOU-a.**

2. NACIONALNI SISTEM AKREDITACIJE, PLANIRANE I REALIZOVANE AKTIVNOSTI U 2022. GODINI

Sistem akreditacije čine uređena pravila i postupci za sprovođenje procesa akreditacije. Nacionalni sistem akreditacije se pored nacionalnih standarda, bazira i evropske i međunarodnim standardima. Strukturu Sistema akreditacije čine: Nacionalno akreditaciono tijelo; Organi i komisije akreditacije; Pravila akreditacije; Postupci akreditacije; Akreditovane organizacije.

Razvoj nacionalnog Sistema akreditacije od ključne je važnosti za zainteresovane strane, kao što su:

- Akreditovane organizacije (korisnici usluga);
- Vladu Crne Gore i druge državne institucije i
- Potrošače kao krajnje korisnike proizvoda garantovanog kvaliteta.

⁸ „O nama“ – „Organizaciona struktura“ urediti na način što bi se izbrisali svi word dokumenti o organima ATCG-a, te da se dati sadržaj uredi na način da se npr. klikom na polje „Organi ATCG-a“ - „Direktor“, pojave podaci o ovom licu (slika, kraća biografija, svoja poruka i kontakti); „Upravni odbor“ (slike članova UO ATCG-a sa imenima, zvanjima, institucijama iz kojih dolaze i kontaktima). Slično i za NO ATCG, službu za akreditaciju i službu za razvoj i međunarodnu saradnju.

Cilj ATCG je da kroz razne aktivnosti i saradnju sa privredom, poveća broj potencijalnih tijela za ocjenu usaglašenosti iz domena zainteresovanih strana, kako bi značaj akreditacije i primjene međunarodnih standarda podigao na veći nivo. Ovo tijelo predstavlja garant povjerenja za sva akreditovana tijela za ocjenu usaglašenosti.

Postupak akreditovanja se vrši na osnovu ključne aktivnosti – ocjenjivanja. Ocjenjivanje izvode kompetentni ocjenjivači (status ocjenjivača i njihovu kompetentnost prati posebna Komisija) koji sprovođenjem postupka ocjenjivanja utvrđuju kompetentnost kadrova, opreme i metoda organizacije koja je podnijela zahtjev za akreditaciju. Ocjenjivači su u većem dijelu eksterno angažovane osobe čiju obuku finansira ATCG. Pored poznavanja zahtjeva standarda za predmetnu oblast akreditacije i iskustva u radu na ovim poslovima, ovi kadrovi moraju da ispunjavaju i zahtjeve koji su specificirane prezentirane u standardu ISO 19011 (Uputstva za provjeravanje sistema menadžmenta kvalitetom).

2.1. Planirane i realizovane aktivnosti ATCG za 2022. godinu

Direktorica ATCG je pripremila, a UO ATCG usvojio Godišnji program rada ATCG-a za 2022. godinu, kojim su određeni prioritetni ciljevi i to: Izvještavanje o radu ATCG-a; Zakonodavni okvir, Dalje usaglašavanje opštih i internih akata ATCG; Interna provjera i preispitivanje od strane rukovodstva; Akreditacija tijela za ocjenu usaglašenosti; Aktivnosti ATCG u cilju potpisivanja EA MLA Sporazuma; Jačanje administrativno-tehničkih kapaciteta ATCG; Odnosi sa zainteresovanim stranama; Saradnja ATCG sa organima državne uprave i drugim institucijama, organizacijama i udruženjima; Bilateralna saradnja sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država; Učešće u planiranju i realizaciji projekata tehničke pomoći.

U dostavljenom Planu rada ATCG za 2022. godinu se ističe da će aktivnosti ATCG biti usmjerene ka ostvarivanju misije i vizije ovog organa a koja se zasniva na uvažavanju zakonskih i drugih dokumenta i obaveza koje proističu iz njih, kao što su: Zakon o akreditaciji; Odluka o osnivanju ATCG; Statut ATCG; Dokumenta sistema upravljanja ATCG (6 internih pravila i 13 procedura) usklađenim sa zahtjevima međunarodnog standarda za akreditaciona tijela prema standardu MEST EN ISO/IEC 17011; uputstva i preporuke međunarodnih organizacija za akreditaciju (Evropske organizacije za akreditaciju (EA), Međunarodne organizacije za akreditaciju laboratorija (ILAC) i Međunarodnog akreditacijskog foruma (IAF)).

Tokom 2022. godine Služba za razvoj i međunarodnu saradnju je aktivno učestvovala u planiranju, organizaciji i realizaciji projekata tehničke pomoći namijenjenih daljem razvoju i jačanju sistema akreditacije i infrastrukture kvaliteta u Crnoj Gori.

U prvom kvartalu 2022. godine realizovano je niz aktivnosti vezanih za planiranje, pripremu i konačnu izradu projektnog zadatka (Terms of Reference) za projekat tehničke pomoći IPA 2020 pod nazivom "Increasing the capacity of institutions harmonising and implementing of EU acquis in the area of Competitiveness and Innovation" čiji je jedan od korisnika ATCG kao nacionalno akreditaciono tijelo. U okviru ovog projekta, a za potrebe jačanja administrativno-tehničkih kapaciteta ATCG, predviđena je realizacija više obuka namijenjenih jačanju kompetentnosti zaposlenih, članova upravljačkih i stručnih tijela i ocjenjivača. Takođe su predviđene aktivnosti koje imaju za cilj afirmaciju akreditacije i njenog značaja kod zainteresovanih strana. U III kvartalu 2022. godine, nakon izbora izvođača projekta, Rukovodilac Službe za razvoj i međunarodnu saradnju je kao delegirani predstavnik ATCG u Nadzornom odboru projekta (Steering Committee) učestvovao u definisanju i usvajanju Akcionog plana projekta (Inception Report). Očekuje se da predmetni projekat otpočne sa praktičnom realizacijom u II kvartalu 2023. godine

Tokom druge polovine 2022. godine, Služba za razvoj i međunarodnu saradnju je aktivno učestvovala u planiranju i organizaciji dva projekta tehničke pomoći finansirane u okviru EU instrumenta pomoći TAIX. Aktivnosti su rezultirale realizacijom dvije studijske posjete predstavnika ATCG nacionalnim akreditacionim tijelima zemalja članica EU (PCA — Poljska i ACCREDIA - Italija).

Pored ostalog, Rukovodilac Službe za razvoj i međunarodnu saradnju je kao imenovani Menadžer integriteta tokom 2022. godine koordinirao i realizovao niz aktivnosti koje su se odnosile na izradu i praćenje Plana integriteta ATCG. Navedene aktivnosti su rezultirale blagovremenim

podnošenjem Agenciji za sprečavanje korupcije (ASK) Izvještaja o sprovođenju Plana integriteta za 2021. godinu i izradom Plana integriteta ATCG za period 2023-2024. godine.

Važno je istaći da je ATCG donio Poslovnik o kvalitetu, akt broj: PQ.00.-1 od 18. aprila 2022. godine, koji detaljno opisuje sistem upravljanja Akreditacionog tijela Crne Gore, razmatra kriterijum date u standardu MEST EN ISO IEC 17011, Ocjenjivanje usaglašenosti – Opšti zahtjevi za tijela za akreditaciju koja akreditiraju tijela za ocjenu usaglašenosti kao i mjere za osiguranje kvaliteta koje se primjenjuju u radu ATCG.

Poslovnik kvaliteta takođe, opisuje organizacionu šemu ATCG, pozivajući se na dokumente koji opisuju ulogu i zadatke svih tijela u okviru ATCG. Osim toga, predstavljeni su odnosi između ATCG, podnosioca zahtjeva, akreditovanih tijela i korisnika usluga akreditovanih tijela.

U Poslovniku kvaliteta priloženi su ili se upućuje na dokumente koji mu pripadaju ili su bitni za sistem upravljanja.

Imajući u vidu navedenu činjenicu, NO ATCG-a će kroz ovaj izvještaj posebnu pažnju posvetiti svim detaljima, kako bi se dostigao što veći stepen razvijenosti nacionalnog Sistema akreditacije.

2.2. Izvještavanje o radu ATCG-a

U skladu sa Odlukom o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore, planirano je da UO ATCG u I kvartalu 2022. godine razmatra i usvojiti Izvještaj o poslovanju Akreditacionog tijela Crne Gore za 2021. godinu (sa finansijskim iskazima), kao i Program rada Akreditacionog tijela Crne Gore za 2022. godinu. Takođe, u skladu sa Zakonom o akreditaciji i Odlukom o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore, ATCG je planirao da u istom kvartalu 2022. godine dostavi nadležnom Ministarstvu ekonomskog razvoja Izvještaj o radu Akreditacionog tijela Crne Gore za 2021. godinu radi njegovog stavljanja u dalju proceduru prihvatanja od strane Vlade Crne Gore.

Nadzorom je utvrđeno da je UO ATCG donio *Odluku o usvajanju Izvještaja o radu Akreditacionog tijela Crne Gore za 2021. godinu sa finansijskim izvještajima (Bilans stanja, Bilans uspjeha, statistički aneks, Zaključni list)*, akt broj: 01/23 od 08. marta 2022. godine kao i Predlog nadležnom Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma za davanje saglasnosti na navedeni izvještaj te Godišnji plan rada ATCG za 2022. godinu, akt broj: 13-130 od 10. marta 2022. godine, pa se konstatuje da su navedene aktivnosti obavljene u skladu sa gore navedenim propisima. Takođe, ATCG je tokom 2022. godine, sprovelo i sljedeće aktivnosti: u cilju obezbjeđivanja sredstava koja se na godišnjem nivou opredjeljuju za rad Nacionalnog akreditacionog tijela iz državnog Budžeta, blagovremeno pripremlilo i dostavilo tada nadležnom Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma *Predlog programskog budžeta za 2022. godinu*, radi stavljanja u dalju proceduru razmatranja i donošenja.

2.3. Zakonodavni okvir

U pogledu zakonodavnog okvira, kao i daljeg usaglašavanja opštih i internih akata ATCG je planiralo da će u 2022. godini kontinuirano pratiti izmjene i dopunska izdanja relevantnih mandatornih dokumenata Evropske kooperacije za akreditaciju i Međunarodne organizacije za akreditaciju laboratorija i Međunarodnog akreditacionog foruma, kako bi uspostavljena dokumentacija, ako je to primjenjivo bila blagovremeno ažurirana.

Nadzorom je utvrđeno da je ATCG tokom 2022. godine pratilo izmjene i dopune izdanja relevantnih mandatornih dokumenata Evropske kooperacije za akreditaciju, Međunarodne organizacije za akreditaciju laboratorija i Međunarodnog akreditacionog foruma, kako bi se, ako je to primjenjivo, blagovremeno ažurirali nacionalni propisi iz navedenih oblasti. S obzirom na nova izdanja EA/ILAC/IAF kao obavezujućih dokumenta ažurirana je i Lista dokumenata - ZPR.01.27 koja sadrži zahtjeve koje treba da ispuni podnosilac Zahtjeva za akreditaciju i akreditovano TOU.

2.4. Interna provjera i preispitivanje od strane rukovodstva

U pogledu Interne provjere i preispitivanja od strane rukovodstva, a imajući u vidu promjene u dokumentaciji ATCG-a, a samim tim i procedurama rada, u toku 2022. godine predviđena je najmanje

jedna interna provjera cjelokupnog sistema menadžmenta kvalitetom i najmanje jedno preispitivanje od strane rukovodstva kako bi se potvrdilo da ATCG svoj rad obavlja u skladu sa zahtjevima standarda MEST EN ISO/IEC 17011:2018 i novouspostavljenim pravilima i procedurama rada. Sprovođenje ovih aktivnosti su veoma važne u smislu pripreme za ocjenjivanje od strane imenovanog tima EA u svrhu potpisivanja EA MLA (*European Accreditation Multilateral Agreement*)⁹ sporazuma. Interna provjera je realizovana prema zahtjevima MEST EN ISO/IEC 17011:2018 i obuhvatila je: primjenu izmijenjenih dokumenata ATCG, provjeru usaglašenosti sistema menadžmenta ATCG sa zahtjevima standarda MEST EN ISO/IEC 17011:2018 i drugim obavezujućim dokumentima međunarodnih organizacija EA, ILAC i IAF, čija je primjena bila obavezujuća tokom 2022. godine.

2.5. Akreditacija tijela za ocjenjivanje usaglašenosti

Planom redovnih nadzornih aktivnosti i ponovnog ocjenjivanja akreditovanih organizacija, ATCG je predvidjelo da u toku 2022. godine realizuje dvadeset šest (26) redovnih ocjenjivanja nad akreditovanim laboratorijama za ispitivanje i kalibraciju, dva (2) redovna ocjenjivanja medicinskih laboratorija na osnovu dodijeljenog obima akreditacije, sedam (7) redovnih ocjenjivanja kontrolnih tijela za dodijeljeni obim akreditacije, tri (3) redovna nadzorna ocjenjivanja za serifikaciona tijela za proizvode, i tri (3) nadzorna ocjenjivanja za sertifikaciona tijela za sisteme menadžmenta. Shodno pravilima akreditacije, neposredno prije isteka važenja dodijeljenog sertifikata o akreditaciji (period važenja je 4 godine), ATCG je planiralo da sprovede tri (3) ponovna ocjenjivanja (reakreditaciju) tijela za ocjenjivanje usaglašenosti u cilju obnavljanja akreditacije (tj. produžetka važenja sertifikata o akreditaciji za period od 4 godine).

U dijelu koji se odnosi na Akreditaciju tijela za ocjenu usaglašenosti ATCG u svojim programskim aktivnostima navodi informaciju da se krajem 2021. godine, u nacionalnom sistemu akreditacije nalazilo ukupno **45 tijela za ocjenjivanje usaglašenosti (TOU)** akreditovanih od strane ATCG (28 laboratorija za ispitivanje, 2 laboratorije za etaloniranje, 2 medicinske laboratorije, 7 kontrolnih tijela, 3 sertifikaciona tijela za sertifikaciju proizvoda i 3 sertifikaciona tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta).

Nadzorom je utvrđeno da se u nacionalnom sistemu akreditacije krajem 2022. godine, nalazilo ukupno **41 tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti (TOU)** sa aktivnim statusom akreditacije i dva tijela za ocjenu usaglašenosti koja se nalaze pod suspenzijom (jedna laboratorija za ispitivanje i jedno kontrolno tijelo). Od ukupnog broja tijela za ocjenu usaglašenosti sa aktivnim statusom su 24 laboratorije za ispitivanje što je za četiri (4) manje u odnosu na uporedni period prethodne godine. Takođe, nadzorom je utvrđeno da u odnosu na uporedni period 2021. godine nije bilo promjena u broju sledećih sertifikovanih laboratorija, kontrolnih i sertifikacionih tijela, i to: 2 laboratorije za etaloniranje, 2 medicinske laboratorije, 7 kontrolnih tijela, 3 sertifikaciona tijela za sertifikaciju proizvoda i 3 sertifikaciona tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta. U toku 2022. godine povučene su tri (3) dodijeljene akreditacije laboratorijama koje su bile u statusu dobrovoljne suspenzije za ukupan obim akreditacije iz razloga privremene spriječenosti da obavljaju akreditovane poslove ocjenjivanja usaglašenosti. *U skladu sa navedenim, a u odnosu na planirano u Nacionalnom sistemu akreditacije nije zabilježen porast akreditovanih tijela odnosno isti je smanjen za tri (3) u odnosu na 2021. godinu.*

Na osnovu Plana redovnih nadzornih aktivnosti i ponovnog ocjenjivanja akreditovanih organizacija i u skladu sa uspostavljenim programima ocjenjivanja za svako akreditovano tijelo posebno, ATCG je sprovedo četiri (4) ponovna ocjenjivanja u cilju obnavljanja akreditacije odnosno produženja trajanja sertifikata o akreditaciji TOU, dvadeset devet (29) redovnih nadzornih ocjenjivanja u okviru kojih su se u nekim slučajevima realizovala i proširenja obima akreditacije, što je za devet (9) manje u odnosu na ukupno planirani obim ocjenjivanja.

⁹ Multilateralni sporazum EA (EA MLA) je sporazum koji je potpisan između članica EA kojim potpisnice priznaju i prihvataju ekvivalentnost sistema akreditacije kojima upravljaju članice potpisnice, kao i pouzdanost rezultata ocjenjivanja usaglašenosti koje obezbjeđuju tijela za ocjenjivanje usaglašenosti (CABs), akreditovan od strane potpisnika. To čini efektivnim cilj „Akreditovan jednom, prihvaćen svuda“ (dalje u tekst dato je više informacija o aktivnostima ATCG u cilju potpisivanja Sporazuma).

Ograničenja u ostvarivanju cilja uspostavljenog Programom za 2022. godinu u dijelu ocjenjivanja za potrebe nadzornih aktivnosti je implementacija nove verzije standarda MEST EN ISO 17011 koja je otpočela u prvom kvartalu 2022. Naime tačka 7.9.2 MEST EN ISO 17011 zahtijeva primjenu programa ocjenjivanja za ocjenjivanje aktivnosti TOU-a tokom ciklusa akreditacije kako bi se obezbijedilo da se aktivnosti ocjenjivanja usaglašenosti koje su reprezentativne za obim akreditacije ocjenjuju na relevantnim lokacijama tokom ciklusa akreditacije, te da se prilikom uspostavljanja programa ocjenjivanja, razmatraju faktori, kao što su između ostalog znanja koje je akreditaciono tijelo steklo u vezi sa sistemom menadžmenta tijela za ocjenjivanje usaglašenosti i aktivnostima, i sa performansama tijela za ocjenjivanje usaglašenosti.

Izradom Programa ocjenjivanja za svako tijelo posebno uzimajući u obzir složenost obima akreditacije, nivoa kompetencije, obim i učestalost usluga koje se pružaju klijentima tj. broj certifikata, izvještaja o ispitivanju, kontrolisanju, sertifikaciji, složenost i kritičnost spoljnih (pravnih) zahtjeva i pravila (nacionalna regulativa i EU regulativa) za određeni sektor, kao i kretanje i migracije na spisku osoba TOU-a, konstatovano je da se kod tri, planom predviđena tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, ocjenjivanje treba odložiti za 2023. godinu.

ATCG je takođe planirao da u okviru raspoloživih resursa preispitati i prihvatiti sve zahtjeve za proširenje obima akreditacije u dodijeljenim oblastima. Prema dosadašnjem iskustvu i trendu, i u 2022. godini očekivao se blagi porast broja akreditovanih tijela kao i porast opsega proširenja obima akreditacije kod već akreditovanih tijela prema potrebama tržišta. Akreditaciono tijelo je planiralo da, nakon obavljene promocije i organizovanih sastanaka sa potencijalnim klijentima u 2022. godini realizuje najmanje sedam (7) početnih akreditacija, i na taj način u sistem akreditacije uvede nova tijela za ocjenju usaglašenosti.

Postupak ocjenjivanja za potrebe **početne akreditacije**, tokom 2022. godine sproveden je za dva (2) tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, i to:

- „Crnogoraput“ A.D., Zetskih vladara 5, Podgorica, sektor TPA;
- „Agro – Control“ d.o.o., Filipa Lainovića I, Podgorica - Sertifikaciono tijelo za proizvode.

Posebnu pažnju u 2022. godini ATCG je svojim Planom rada predvidio širenje mreže akreditacije u dijelu medicinskih ispitivanja, pozivajući se na član 158 Zakon o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 3/2016, 39/2016, 2/2017, 44/2018, 24/2019 - dr. zakoni, 82/2020 i 8/2021)¹⁰. Međutim, postupak ocjenjivanja rada zdravstvene ustanove na osnovu primjene optimalnog nivoa utvrđenih standarda rada u određenoj oblasti zdravstvene zaštite, odnosno grani medicine, nije započeto u 2022. od strane Ministarstva zdravlja, te je isto predstavljalo ograničavajući faktor u realizaciji postavljenog cilja.

U 2022. ATCG je planirao da u okviru šeme za akreditaciju medicinskih laboratorija promoviše i u slučaju zainteresovanosti uspostavi i akreditaciju na mjestu gdje se pacijentu pruža usluga MEST EN ISO 22870:2016.

U slučaju vanrednih okolnosti, koje su izvan kontrole ATCG je planirao da se za aktivnosti predviđene fazom ocjenjivanja na licu mjesta odlučiti na razuman opseg aktivnosti ocjenjivanja drugim tehnikama kojima će moći utvrditi kompetentnost TOU i ispunjavanje kriterijuma akreditacije.

U cilju transparentnosti rada, opšta akta koja regulišu poslovanje ATCG, godišnji programi rada, godišnji izvještaji o radu, Registar akreditovanih tijela sa obimima akreditacija i druge relevantne informacije dostupne su javnosti na sajtu <http://www.akreditacija.me>.

¹⁰ Član 158 propisuje da ukoliko zdravstvena ustanova raspolaže laboratorijskim kapacitetima, izdavanju sertifikata obavezno prethodi akreditacija zdravstvene ustanove, od strane Akreditacionog tijela Crne Gore, u skladu sa posebnim zakonom i relevantnim međunarodnim standardima.

2.6. Potpisivanje EA MLA Sporazuma (*European Accreditation Multilateral Agreement*) – sprovedene aktivnosti

Prema Uredbi Evropskog parlamenta i Savjeta (EC No. 765/2008), osim ostvarivanja punopravnog članstva u Evropskoj kooperaciji za akreditaciju (EA), nacionalna akreditaciona tijela su dužna ispuniti dodatne zahtjeve i potpisati multilateralni sporazum sa EA, tzv. EA MLA Sporazum.

Potpisivanje EA MLA Sporazuma, će predstavljati formalno priznanje da je nacionalni sistem akreditacije u potpunosti kompatibilan sa evropskim sistemima akreditacije. U cilju potpisivanja navedenog sporazuma ATCG je 19. novembra 2020. godine¹¹ podnijelo zvaničnu aplikaciju, uz prateću dokumentaciju prevedenu na engleski jezik.

U toku 2022. godine, ATCG je sprovedo niz aktivnosti i nastavilo rad na stvaranju preduslova za ispunjenje svih kriterijuma, koji vode ostvarivanju statusa potpisnika EA MLA Sporazuma. Tokom predocjenjivačke posjete EA (pre-evaluation) ATCG-u, u periodu od 23-26. novembra 2021. godine. Tim ocjenjivača EA ukazao je na potrebu otklanjanja 5 neusaglašenosti na čijem otklanjanju se radilo tokom I kvartala 2022. godine. Nakon dostavljanja dokaza od strane ATCG o preduzetim korektivnim mjerama za otklanjanje utvrđenih neusaglašenosti, EA MAC komitet (komitet EA nadležan za EA MLA Sporazum) je dana 5. aprila 2022. godine donio odluku da se proces kolegijalnog ocjenjivanja (peer evaluacije) može nastaviti sa organizacijom i realizacijom inicijalnog ocjenjivanja ATCG na licu mjesta.

Tokom III i IV kvartala 2022. godine intenzivno se radilo na pripremi, organizaciji i realizaciji inicijalnog ocjenjivanja, a koje je od strane tima EA peer evaluatora realizovano u periodu od 28. novembra 2022. do 2. decembra 2022. godine. Peer evaluacija je sprovedena u skladu sa dokumentom EA-2/02 EA Procedure for the evaluation of a National Accreditation Body.

Tim ocjenjivača EA je konstatovao da je rad ATCG u skladu sa zahtjevima EA-2/02, odnosno da ATCG ima dobro uspostavljen proces akreditacije, koji se dosljedno primjenjuje na akreditaciju laboratorija za ispitivanje, laboratorija za etaloniranje, medicinskih laboratorija, kontrolnih tijela, tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta za QMS¹², EMS¹³, FSMS¹⁴, ISMS¹⁵, OHSAS¹⁶ i tijela za senifikaciju proizvoda.

Tim ocjenjivača je takođe konstatovao da ATCG usvaja i u značajnoj mjeri sprovodi politiku međunarodne saradnje u akreditaciji laboratorija (ILAC) o sljedivosti rezultata mjerenja (ILAC-P10) i u tom smislu ATCG akreditovanim laboratorijima, kontrolnim tijelima, može pružiti zadovoljavajuću podršku, što je potvrđeno i kod dodatnih zahtjeva i smjernica Međunarodne saradnje za akreditaciju laboratorija (ILAC) za korištenje znaka akreditacije i pozivanja na status akreditacije (ILAC-P8). ATCG je implementirao ILAC dokumente, ILAC P 14 zahtjeve za nesigurnost mjerenja u kalibraciji i ILAC P9 zahtjeve za aktivnosti ispitivanja osposobljenosti.

ATCG je u periodu od 28. novembra do 3. decembra 2022. godine bio predmet „kolegijalnog ocjenjivanja” tima ocjenjivača EA sa ciljem da se provjeri usklađenost uspostavljenog sistema akreditacije u Crnoj Gori sa zahtjevima standarda ISO/IEC 17011, odgovarajućim zahtjevima evropske regulative (Uredba (EC) 765/2008), kao i smjernicama i uputstvima međunarodnih organizacija za akreditaciju (ILAC P 10, ILAC P 14, ILAC P 15, IAF MD 15 itd).

¹¹ Nakon niza sprovedenih aktivnosti, koje su se odnosile i na reviziju kompletne dokumentacije sistema menadžmenta ATCG i njenog konačnog usaglašavanja sa zahtjevima nove verzije relevantnog standarda MEST EN ISO/IEC 17025:2018.

¹² Sertifikacija sistema menadžmenta kvaliteta (Quality Management System – QMS) – ISO 9001.

¹³ Sertifikacija sistema upravljanja zaštitom životne sredine (Environmental Management System – EMS) – ISO 14001.

¹⁴ Sertifikacija sistema menadžmenta koji se odnosi na bezbjednost hrane (Food Safety Management System – FSMS) – ISO 22000.

¹⁵ Sertifikacija sistema menadžmenta koji se odnosi na bezbjednost informacija (Information Security Management System – ISMS) – ISO/IEC 27001.

¹⁶ Sistemi menadžmenta bezbednošću i zdravljem na radu - ISO 45001.

Tim **peer evaluatora** je prisustvovao u sedam (7) ocjenjivanja koje je realizovalo ATCG na licu mjesta, i to:

- Institut za javno zdravlje Crne Gore, u trajanju od 2 dana (ponovno ocjenjivanje) - *peer evaluator Karolina Jablanoska Litvanija*;
- Zavod za metrologiju Crne Gore prvo redovno ocjenjivanje - *peer evaluator Giulia Suriani, Italija*;
- JZU Dom zdravlja Podgorica/drugo redovno ocjenjivanje - *peer evaluator Livia Kijovska, Slovačka*;
- Institut za razvoj i istraživanja u oblasti zaštite na radu - *peer evaluator Georgios Kallergis, Grčka*;
- Monteorganica d.o.o. - *peer evaluator Geert De Poorter Belgija*;
- INSTITUT ZA GRAĐEVINARSTVO - *peer evaluator D.O.O. De Poorter, Belgija*;
- MONTECERT d.o.o. prvo redovno nadzorno ocjenjivanje - *peer evaluator Eva Cerna Češka Tuija Sinervo iz Finske*.

Cilj posjete je bio da se provjeri da li se ATCG može preporučiti za potpisnika EA MLA u šemama akreditacije: ispitnih laboratorija (EN ISO/IEC 17025) uključujući laboratorije za medicinska ispitivanja (EN ISO 15189), kalibracionih laboratorija (EN ISO/IEC 17025), kontrolnih tijela (EN ISO/IEC 17020), sertifikacionih tijela za sisteme menadžmenta (EN ISO/IEC 17021-1) i sertifikacionih tijela za proizvode (EN ISO/IEC 17065).

Od strane tima EA peer evaluatora konstatovano je da ATCG ima uspostavljen i dokumentovan sistem menadžmenta i procese akreditacije koji su u skladu sa zahtjevima standarda ISO/IEC 17011. Tokom evaluacije konstatovana su takođe i određena odstupanja od uspostavljenih kriterijuma, a koja su formalizovana kroz utvrđene neusaglašenosti i komentare. ATCG je dužno da u periodu do 13. maja 2023. godine dostavi timu EA evaluatora dokumentovane objektivne dokaze o otklanjanju utvrđenih neusaglašenosti (ukupno 19 za svih sedam prijavljenih šema akreditacije). ATCG je dužno da odgovori (analizom uzroka i opsega neusaglašenosti, definisanjem i sprovođenjem korektivnih mjera, generisanjem dokaza o realizovanim mjerama i sl.) u periodu do sredine maja mjeseca 2023. godine.

Tim kolegijalnih ocjenjivača je iznio mišljenje da u Crnoj Gori postoji neophodna zakonska osnova za rad Akreditacionog tijela, da ATCG ima adekvatne procedure koje stalno unapređuje. ATCG suštinski sprovodi programe akreditacije svojih ispitnih laboratorija (EN ISO/IEC 17025) uključujući laboratorije za medicinska ispitivanja (EN ISO 15189), kalibracionih laboratorija (EN ISO/IEC 17025), kontrolnih tijela (EN ISO/IEC 17020), sertifikacionih tijela za sisteme menadžmenta (EN ISO/IEC 17021-1) i sertifikacionih tijela za proizvode (EN ISO/IEC 17065) u skladu sa zahtjevima standarda EN ISO/IEC 1701 1: 2017, što će se konačno potvrditi nakon prihvatanja korektivnih mjera.

Ocjenjivanja i nadzorne aktivnosti ATCG obezbjeđuju dovoljan nivo povjerenja da su rezultati i podaci dobijeni od TOU-a akreditovanih od strane ATCG ekvivalentni onima koje izdaju tijela akreditovana od strane drugih nacionalnih akreditacionih tijela potpisnica EA MLA sporazuma, po riječima peer evaluatora kao i da je stalno zaposleno osoblje ATCG osposobljeno i zadovoljavajuće tehnički kvalifikovano za funkcije i zadatke koje obavlja, a sama organizacija ima iskustvo u akreditaciji. ATCG ima pristup dovoljnom broju visoko kvalifikovanih, iskusnih i kompetentnih eksternih tehničkih ocjenjivača i eksperata u većem broju oblasti akreditacije.

Imajući u vidu interne procedure i postupak odlučivanja u okviru EA, očekuje se da ATCG ostvari status potpisnika EA MLA Sporazuma do kraja 2023. godine.

2.7. Administrativno-tehnički kapaciteti ATCG-a

ATCG je popunio sistematizovano radno mjesto Savjetnika u odjeljenju za akreditaciju laboratorija, čime su se u odjeljenju koje ima najveći broj akreditovanih organizacija prevazišli neki od organizacionih problema prilikom sprovođenja radnih aktivnosti. U odnosu na 2021. godinu kada je broj zaposlenih bio sedam (7), ATCG je u posmatranom periodu nadzora imao osam (8) stalno zaposlenih izvršilaca koji obavljaju složene organizacione i stručne poslove vezane za akreditaciju utvrđene Pravilnikom o sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta.

Registar ocjenjivača kontrolnih organizacija (MEST EN ISO 17020:2013) obuhvata 4 vodeća ocjenjivača (što je za jedan više u odnosu na uporedni period 2021. godine), 5 tehnička ocjenjivača (što je za dva više u odnosu na uporedni period prethodne godine) i 10 tehničkih eksperata (što je za jedan više u odnosu na uporedni period prethodne godine).

Na listi koja se odnosi na evidenciju ocjenjivača koja su zadužena za medicinske laboratorije (MEST EN ISO 15189:2016) nalaze 2 vodeća ocjenjivača i 3 tehnička ocjenjivača i u ovom dijelu nije bilo izmjena.

Na Listi evidencije ocjenjivača za laboratorije za ispitivanje i etaloniranje (MEST EN ISO IEC 17025:2018) nalazi se 4 vodeća ocjenjivača (broj nije promijenjen), 28 tehničkih ocjenjivača (što je u odnosu na 2021. godinu za 5 više) i 23 tehnička eksperata (što je za 4 više u odnosu na uporedni period prethodne godine).

Na Listi ocjenjivača za šemu akreditacije sertifikacionih tijela za sertifikaciju Sistema menadžmenta (MEST EN ISO/IEC 17021-1:2018) se nalaze 2 vodeća ocjenjivača (što je za jedan više u odnosu na uporedni period prethodne godine), 3 tehnička ocjenjivača i jedan (1) tehnički ekspert gdje nije bilo izmjena u odnosu na 2021. godinu.

Evidencija ocjenjivača za šemu akreditacije sertifikaciona tijela za sertifikaciju proizvoda, procesa i usluga (MEST EN ISO/IEC 17065:2020) obuhvata 2 vodeća ocjenjivača, 4 tehnička eksperta i 3 tehnička ocjenjivača, i u ovom dijelu nije bilo izmjena u odnosu na uporedni period prethodne godine

U saradnji sa Službom za akreditaciju, Služba za razvoj i međunarodnu saradnju je tokom 2022. godine učestvovala u planiranju, organizaciji i realizaciji više obuka namijenjenih jačanju kompetentnosti internog i eksternog osoblja ATCG. U daljem tekstu navode se neke od obuka na kojima su tokom 2022. godine učestvovali predstavnici ATCG: Webinar pod nazivom „Uvod u izmjene Codex Alimentarius - Opšti principi higijene hrane i HACCP sistem” održan dana 18. februara 2022. godine (prisustvovao jedan predstavnik ATCG iz reda stalno zaposlenih); Webinar pod nazivom „Dokument EA-2/17 M:2020 - Accreditation for Notification purposes” održan dana 14. marta 2022. godine u organizaciji tehničkog komiteta EA HHC, (prisustvovala dva predstavnika ATCG iz reda stalno zaposlenih); Obuka na temu „Standard ISO/IEC 17011 :2017 — Ocjenjivanje usaglašenosti — Opšti zahtjevi za akreditaciona tijela za ocjenjivanje usaglašenosti” održana u prostorijama ATCG dana 15. aprila 2022. godine, a na kojoj su prisustvovali stalno zaposleno osoblje ATCG (uključujući direktoricu ATCG), članovi Nadzornog odbora ATCG, članovi Upravnog odbora ATCG i članovi Komisije za akreditaciju; Obuka na temu „Standard ISO/IEC 17025:2017 i principi ocjenjivanja” održana u prostorijama ATCG dana 12. maja 2022. godine, a na kojoj su prisustvovali stalno zaposleno osoblje ATCG (uključujući direktoricu ATCG) i kandidati za ocjenjivače ATCG u šemi akreditacije ispitnih laboratorija; Obuka pod nazivom „Uloga mjerne nesigurnosti u Izjavi o usaglašenosti - Primjena pravila odlučivanja u skladu sa ISO IEC 17025:2017” održana u Beogradu dana 20. maja 2022. u organizaciji Saveza inženjera i tehničara Srbije (prisustvovao jedan predstavnik ATCG iz reda stalno zaposlenih); Obuka na temu „Standard ISO 45001:2018 - Sistemi menadžmenta zaštitom zdravlja i bezbjednošću na radu - Zahtjevi sa uputstvom za upotrebu” održana dana 22. septembra 2022. u Beogradu u organizaciji Euro Quality-Beograd (prisustvovao jedan predstavnik ATCG iz reda stalno zaposlenih); Obuka organizovana u okviru EU projekta tehničke pomoći-TAIEX na temu „Akreditacija za potrebe imenovanja (notifikacije) u oblasti građevinskih proizvoda” održana u periodu od 03 do 06. oktobra 2022. godine u Akreditacionom tijelu Poljske (PCA) - Varšava, a na kojoj je prisustvovalo tri predstavnika ATCG iz reda stalno zaposlenih; Seminar na temu „Standard MEST

EN ISO 9001:2016 - Sistemi menadžmenta kvalitetom Zahtjevi” održan dana 18. oktobra 2022. u organizaciji Instituta za standardizaciju Crne Gore (prisustvovao jedan predstavnik ATCG iz reda stalno zaposlenih); Obuka organizovana u okviru EU projekta tehničke pomoći - TAIEX na temu „Akreditacija za potrebe imenovanja (notifikacije) u oblasti bezbjednosti igračaka” održana u periodu 27. oktobra 2022. godine u Akreditacionom tijelu Italije (ACCREDIA) - Milano, a na kojoj je prisustvovalo tri predstavnika ATCG iz reda stalno zaposlenih. U okviru seminara koji je organizovalo Ministarstvo zdravlja Crne Gore 22-23.decembra 2022. godine i koji predstavlja početak realizacije projekta za standardizaciju i akreditaciju zdravstvenih ustanova u Crnoj Gori sa ciljem da kontinuirano unapređujemo kvalitet pružanja zdravstvene zaštite, Rukovodilac Službe za akreditaciju održala je prezentaciju ” Akreditacija medicinskih laboratorija u Crnoj Gori”. Prezentaciji su prisustvovali članovi Radne grupe za realizaciju projekta za standardizaciju i akreditaciju zdravstvenih ustanova Crne Gore, predstavnici Agencije za akreditaciju zdravstvenih ustanova Srbije, predstavnik Ministarstva zdravlja Slovenije, i direktori i menadžeri svih domova zdravlja u Crnoj Gori.

2.8. Bilateralna saradnja sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država

Na osnovu prethodno potpisanih bilateralnih sporazuma o saradnji, ATCG je nastavilo saradnju sa nacionalnim akreditacionim tijelima zemalja regiona. Saradnja se prevashodno odnosila na razmjenu informacija, iskustva, ocjenjivača i sl.

Direktorica ATCG je tokom 2022. godine ostvarila komunikaciju i imala više formalnih i neformalnih sastanaka sa rukovodiocima nacionalnih akreditacionih tijela zemalja regiona, a sa ciljem daljeg jačanja i unapređenja bilateralne saradnje između institucija.

Na poziv Instituta za akreditaciju republike Sjeverne Makedonije u periodu od 29-02.oktobra 2022. godine, direktorica je prisustvovala i MAKLAB konferenciji pod nazivom 'Quality and competence 2022” gdje je držala prezentaciju o stanju i budućim planovima ATCG. Učešće su uzeli i direktori: Hrvatske akreditacione agencije, Akreditacionog tijela Srbije, BATE, kao i Instituta za akreditaciju republike Sjeverne Makedonije.

Takođe je direktorica ATCG martu i novembru mjesecu 2022. godine, prisustvovala Forumu kvaliteta koji organizuje Fondacija za kvalitet i izvrsnost saradnji sa Ministarstvom privrede Srbije i Privredne komore Srbije, koja ima međunarodni karakter i na kojoj se predstavljaju izabrani radovi. Ove godine je direktorica ATCG predstavila svoj koautorski rad na temu: "Primena FMEA metodologije u otkrivanju i smanjenju rizika”.

2.9. Saradnja ATCG-a sa organima državne uprave i drugim institucijama, organizacijama i udruženjima

Saradnja ATCG-a sa organima državne uprave, u toku 2022. godine, se odvijala direktno ili posredstvom nadležnog Ministarstva, vezano za razmjenu informacija u vezi sa akreditacijom i sistemom akreditacije.

U toku 2022. godine predstavnici ATCG (Rukovodilac Službe za akreditaciju i Rukovodilac Odjeljenja za akreditaciju laboratorija) su prisustvovali na dva sastanka u Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma vezano za izmjene Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena, a u smislu prepoznavanja akreditacije kao mjere povjerenja na tržištu usluga. ATCG je, takode, učestvovala u davanju sugestija i mišljenja za realizaciju Programске linije za uvođenje međunarodnih standarda u okviru Ministarstva ekonomskog razvoja.

ATCG je tokom 2022. godine uspješno sarađivalo i sa drugim institucijama i organizacijama, a posebno institucijama infrastrukture kvaliteta - Zavodom za metrologiju Crne Gore i Institutom za standardizaciju Crne Gore.

Služba za razvoj i međunarodnu saradnju je u toku 2022. godine koordinirala i realizovala više aktivnosti koje se odnose na saradnju ATCG sa nadležnim organima državne uprave vezano za proces pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Predstavnik ATCG u Radnoj grupi za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za Poglavlje 1 - Sloboda kretanja robe je tokom 2022. godine aktivno učestvovao i dao doprinos u izradi Mape puta ispunjenja završnih mjerila za navedeno poglavlje, kao i u izradi Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG 2022 - 2023). Takođe, predstavnik ATCG je koordiniralo aktivnostima i doprinosilo radu Pododbora za trgovinu, industriju, carine i poreze, kao i u više navrata izvještavalo o aktuelnom stanju u oblasti akreditacije za potrebe sačinjavanja godišnjih Izvještaja EK o napretku Crne Gore.

Predstavnik ATCG (Rukovodilac Službe za akreditaciju) je tokom 2022. bio aktivni učesnik u Koordinacionom odboru za kvalitet Privredne Komore Crne Gore i Komisije za akreditaciju zdravstvenih ustanova pri Ministarstvu zdravlja.

Predstavnik ATCG je u decembru 2022. godine prisustvovala konferenciji i radionici na temu "Kvalitet javnih usluga kao preduslov ekonomskog i društvenog razvoja Crne Gore". Konferencija se organizovala sa ciljem da ukaže na potencijal i značaj upravljanja kvalitetom u u Crnoj Gori i regionu. Kroz radionicu je razmjenjeno iskustvo i značaj uvođenja standardizovanog sistema upravljanja kvalitetom. Predstavljen je i CAF model kao evropski model i okvir za javnu upravu. Takođe, Predstavnik ATCG -a je u oktobru 2022. godine prisustvovala međunarodnoj konferenciji pod nazivom "Regionalne inicijative na zapadnom Balkanu - šanse i zablude", aktivno je učestvovao i na konferenciji "Nedelja kvaliteta u Beogradu koju organizuje Fondacija za poslovnu izvrsnost i kvalitet. Direktorica i predsjednik Upravnog odbora ATCG su bili koautori naučno istraživačkog rada "Primena FMEA metodologije u otkrivanju i smanjenju rizika" koji je izabran da se prezentuje u prvom danu konferencije.

Značajno je pomenuti da je u 2022. godini, a u skladu sa prethodno datim preporukama NO iz Izvještaja 2019-2020. godine završen postupak formiranja **Savjeta za akreditaciju** koji je otpočeo još u 2019. godini. Savjet je osim konstitutivne sjednice održao i radnu sjednicu gdje su bili prisutni svi članovi zainteresovanih strana i to predstavnik Osnivača, predstavnik akreditovane organizacije čiji je osnivač država, predstavnik akreditovane organizacije čiji osnivač nije država, predstavnik udruženja potrošača, predstavnik Univerziteta, predstavnik PKCG i predstavnik IKCG. Za predsjednicu Savjeta za akreditaciju jednoglasno je izabrana predstavnica osnivača, g-đa Jasna Vujović, direktorica Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju.

2.10. Ostale aktivnosti ATCG

Statutom Akreditacionog tijela, u članu 7, navodi se da pored djelatnosti utvrđenih Zakonom o akreditaciji i aktom o osnivanju, ovo tijelo obavlja i sljedeće poslove: 1) Sarađuje sa evropskim, međunarodnim i nacionalnim organizacijama za akreditaciju drugih država u skladu sa obavezama preuzetim međunarodnim ugovorom i zaključuje sporazume o akreditaciji; 2) Organizuje obuku ocjenjivača i tehničkih eksperata u oblasti akreditacije; 3) Organizuje seminare, kongrese, konferencije i savjetovanja; 4) Vršiti promociju značaja i uloge akreditacije. Navedene aktivnosti su detaljno opisane u dijelu 2.4. Sprovedene obuke tokom 2022. godine.

ATCG je u 2022. godini nastavilo da radi na daljem obezbjeđivanju transparentnosti u radu i dostupnosti potrebnih informacija, dokumenata obavještenja. Redovno se ažuriraju informacije u skladu sa izmjenama dokumenata sistema menadžmenta ATCG i EA/ILAC/IAF obavezujućih dokumenta kroz ZPR.01.27 Lista dokumenata koja sadrži zahtjeve koje treba da ispuni podnosilac zahtjeva za akreditaciju i akreditovana tijela za ocjenu usaglašenosti ažuriran dana 10. jula 2023. godine. Ažurirana lista se nalazi na linku http://www.akreditacija.me/novosti_detalji.php?id=77. Napominjemo da se radi o ažuriranom podatku u momentu kada je ovaj izvještaj pripreman, te da je NO konstatovao da klijenti, na ovom linku mogu doći do informacija koje se abdejtuju u skladu sa nastalim promjena tokom cijele godine.

Na sajtu se takođe mogu pronaći Informacije koje se odnose i na dokumenta koja imaju informativni sadržaj ili predstavljaju smjernice za određene šeme akreditacije i ne sadrže dodatne

zahtjeve u odnosu na referentne standarde za akreditaciju, već samo obezbjeđuju dosljednu i konzistentnu primjenu tih standarda¹⁷.

ATCG je nastavilo aktivnosti na prikupljanju informacija u vezi realizovanih ocjenjivanja putem posebnog obrasca, kako bi se unapredio rad timova za ocjenjivanje, povećala efikasnost njihovog rada i ujednačili stavovi ocjenjivača u postupcima ocjenjivanja. Na ovaj način akreditovana TOU mogu da, neposredno poslije ocjenjivanja ili završenog postupka akreditacije, iskažu svoje (ne)zadovoljstvo ili predlože mjere za poboljšanje rada ATCG. Anketa o akreditaciji i učešću u sistemu akreditacije, koja je javno dostupna na sajtu www.akreditacije.me je takođe jedan od vidova komunikacije sa svim zainteresovanim stranama, kako bi na osnovu iskazanog stepena zadovoljstva kroz odgovore, kao i kroz data mišljenja, predloge, sugestije kao i eventualne primjedbe ATCG, unaprijedilo svoj rad i usluge.

Radi motivisanja tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, da svoju kompetentnost dokažu akreditacijom, kao i u cilju povećanja broja akreditovanih tijela u nacionalnom sistemu akreditacije, ATCG je tokom 2022. godine iniciralo i održalo više sastanaka sa predstavnicima nadležnih institucija, kao i sa predstavnicima organizacija koje su potencijalni kandidati za akreditaciju. Kao primjer, navode se sastanci sa predstavnicima Ministarstva zdravlja, Ministarstva kapitalnih investicija, Ministarstva ekonomskog razvoja Regulatorne agencije za energetiku, Privredne Komore Crne Gore itd.

3. ČLANSTVO ATCG U EVROPSKIM I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA ZA AKREDITACIJU

ATCG ima status punopravnog člana *Evropske kooperacije za akreditaciju (EA)*, koje je Crna Gora ostvarila u novembru 2011. godine. Kao punopravni član EA, Akreditaciono tijelo ima obavezu učešća u radu njenih upravljačkih i stručnih tijela.

Služba za razvoj i međunarodnu saradnju je tokom 2022. godine aktivno učestvovala u planiranju, koordinaciji i realizaciji aktivnosti koje se odnose na ispunjavanje obaveza iz članstva ATCG u Evropskoj kooperaciji za akreditaciju (EA) i Međunarodnoj organizaciji za akreditaciju laboratorija (ILAC).

U skladu sa obavezama koje proističu iz punopravnog članstva u EA, tokom 2022. godine predstavnici ATCG su učestvovali na sledećim zvaničnim sjednicama upravljačkih i stručnih tijela EA: na 51. sjednici Generalne skupštine EA (EA GA), održanoj na daljinu (online) u periodu 18-19 maja 2022. godine; na 52. sjednici Generalne skupštine EA (EA GA), održanoj u periodu 23-24 novembra 2022. godine u Briselu; na 46. sjednici EA Komiteta za multilateralne sporazume (EA MAC), održanoj na daljinu (online) u periodu 06-07 aprila 2022. godine; na 47. sjednici EA Komiteta za multilateralne sporazume (EA MAC), održanoj u periodu 04-05 oktobra 2022. godine u Torinu; na 27. sjednici EA Komiteta za horizontalnu harmonizaciju (EA HHC), održanoj na daljinu (online) u periodu 01-02 marta 2022. godine; na 43. sjednici EA Komiteta za kontrolna tijela (EA IC) održanoj na daljinu (online) dana 22. marta 2022. godine; na 43. sjednici EA Komiteta za sertifikaciona tijela (EA CC) održanoj na daljinu (online) u periodu 23-24 marta 2022. godine i na 41. sjednici EA Komiteta za komunikacije i publikacije (EA CPC) održanoj na daljinu (online) u periodu 22-23 marta 2022. godine.

Osim učešća na zvaničnim sjednicama upravljačkih i stručnih tijela EA, ATCG je u toku 2022. godine nastavilo da doprinosi radu EA kroz redovnu razmjenu informacija i učešće u razvoju normativnih dokumenata i smjernica (putem davanja komentara na nacрте dokumenata EA i glasanja sa ciljem njihovog usvajanja). U toku 2022. godine ATCG je odgovorilo na više od 40 upita EA, a koja se odnose na predhodno naznačene aktivnosti.

¹⁷ Neke od informacija objavljene tokom 2022. godine: Informacije o novom izdanju međunarodnog standarda ISO 15189:2022 od 29. decembra 2022.; Informacija o obilježavanju 9.juna – Svjetskog dana akreditacije od 15. juna 2022.; Informacija o promjenama u dokumentaciji ATCG od 27. aprila 2022.; Informacija o danu ATCG – 29. marta 2022. od 28. marta 2022.

ATCG je u skladu sa obavezama koje proističu iz pridruženog članstva, blagovremeno i u propisanom roku izvršilo uplatu sredstava za članarinu u EA za 2022. godinu.

U 2022. godini ATCG je nastavilo da učestvuje i doprinosi radu Međunarodne organizacije za akreditaciju laboratorija (ILAC), a u skladu sa obavezama koje proističu iz pridruženog članstva u ovoj međunarodnoj organizaciji. Imajući u vidu da se na međunarodnom nivou trenutno odvija proces objedinjavanja ILAC i IAF u jedinstvenu međunarodnu organizaciju za akreditaciju, ATCG je dana 18. januara 2022. godine dostavio komentare koji se odnose na nacрте opštih akata buduće jedinstvene organizacije, vodeći pri tome računa o smjernicama koje je tim povodom svojim članicama dostavila Evropska kooperacija za akreditaciju (EA).

Predstavnici ATCG su dana 15. septembra 2022. godine prisustvovali vanrednoj sjednici Generalne Skupštine ILAC organizovanoj na daljinu (online), a čija je ključna tema agende takođe bila razmjena mišljenja između članica ILAC i donošenje zaključaka u vezi sa uspostavljanjem jedinstvene međunarodne organizacije za akreditaciju.

U skladu sa obavezama koje proističu iz pridruženog članstva u ILAC, ATCG je blagovremeno izvršilo uplatu sredstava za članarinu u ILAC za 2022. godinu.

4. ORGANI AKREDITACIONOG TIJELA CRNE GORE I NJIHOVE AKTIVNOSTI

Odlukom o osnivanju ATCG u članu 7, Zakonom o akreditaciji u članu 12 i Statutom u članu 8, definisani su organi Akreditacionog tijela, i to: Upravni odbor, Direktor i Nadzorni odbor. Aktom o osnivanju i Statutom uređuje se način obrazovanja organa, njihov način rada i odlučivanja, ali i druga pitanja od značaja za rad Akreditacionog tijela.

4.1. Upravni odbor (UO ATCG)

Upravni odbor odlučuje o poslovanju, utvrđuje poslovnu politiku Akreditacionog tijela i prati njeno sprovođenje u skladu sa aktom o osnivanju. Upravni odbor ima predsjednika i četiri člana od kojih dva člana predlaže Privredna komora Crne Gore, iz reda akreditovanih organizacija. Predsjednika i članove Upravnog odbora imenuje i razrješava Vlada Crne Gore¹⁸, na mandat od četiri godine, uz mogućnost ponovnog imenovanja.

U skladu sa Odlukom o osnivanju ATCG, član 10¹⁹, neophodno je da UO ATCG na godišnjem nivou: 1. Usvaja finansijske iskaze (u tekućoj za predhodnu godinu); 2. Usvaja godišnji finansijski izvještaj o poslovanju i radu Akreditacionog tijela (u tekućoj za predhodnu godinu); 3. Donosi plan i godišnji program rada (u tekućoj za narednu godinu); 4. Odlučuje o raspolaganju imovinom veće vrijednosti (u tekućoj godini); 4. Odlučuje o namjeni i programu korišćenja sredstava, u skladu sa planom rada (u tekućoj godini).

Upravni odbor je u novom sastavu tokom 2022. godine, održao osam (8) sjednica²⁰. Pored usvajanja zapisnika sa prethodno održanih sastanaka UO ATCG-a²¹ je vodio diskusiju o sljedećim temama:

- **Prva sjednica** UO ATCG održana je dana 25. januara 2022. godine, na kojoj se raspravljalo o: 1. Usvajanje Plana javnih nabavki za 2022. godinu; 2. Razmatranje neophodnosti pridruživanja članstvu IAF; 3. Analiziranje mogućih rješenja u cilju zaštite od nelojalne konkurencije;

¹⁸ Rješenje o imenovanju Upravnog odbora ATCG, akt Vlade CG broj: 07-3270/3 od 18. jula 2019. godine; Rješenje o imenovanju Upravnog odbora ATCG, akt Vlade CG broj: 07-4341/3 od 1. oktobra 2020. godine.

¹⁹ Takođe, treba imati u vidu, da u skladu sa članom 10, UO ATCG: donosi Statut; odlučuje o visini troškova akreditacije; donosi pravila akreditacije, u skladu sa zakonom i važećim međunarodnim standardima iz oblasti akreditacije; donosi akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i obavlja i druge poslove u skladu sa Zakonom, Odlukom i Statutom.

²⁰ Jedna sjednica je održana elektronskim putem 01.11.2022. godine.

²¹ Upravni odbor Akreditacionog tijela Crne Gore – UO ATCG.

- **Druga sjednica** UO ATCG održana je dana 1. marta 2022. godine, na kojoj se raspravljalo o: 1. Razmatranje Izvještaja o radu ATCG za 2021. godinu sa finansijskim izvještajima (Bilans stanja, Bilans uspjeha, Statistički anex, Zaključni list); 2. Razmatranje Plana rada ATCG za 2022. godinu; 3. Razmatranje Predloga pravilnika o uslovima i načinu upotrebe službenog vozila;
- **Treća sjednica** UO ATCG održana je dana 8. marta 2022. godine, na kojoj se raspravljalo o: 1. Usvajanje Izvještaja o radu ATCG za 2021. godinu sa finansijskim izvještajima (Bilans stanja, Bilans uspjeha, Statistički anex, Zaključni list); 2. Usvajanje Plana rada ATCG za 2022. godinu; 3. Analiza postojećih odluka UO ATCG-a o visini naknada članovima Upravnog i Nadzornog odbora ATCG-a, te razmatranje razloga za donošenje nove Odluke o visini naknade članovima Upravnog odbora;
- **Četvrta sjednica** UO ATCG održana je dana 14. aprila 2022. godine, na kojoj se raspravljalo o: 1. Razmatranje ostalih odluka UO ATCG-a; 2. Izvještaj sa predocjenjivanja; 3. Usvajanje novog izdanja Pravila PA04-1, PA05-1 i PA06-1 i nove izmjene (br.2) u PA.01; 4. Razmatranje i zaključci o neusaglašenosti broj 2 sa predocjenjivanja;
- **Peta sjednica** UO ATCG održana je dana 18. maja 2022. godine, na kojoj se raspravljalo o Izmjeni pravila u PA. 01 u tački 4.5.;
- **Šesta sjednica** UO ATCG održana je dana 1. septembra 2022. godine, na kojoj se raspravljalo o: 1. Konstatovanje prestanka mandata g-đe. Nade Medenice²² u UO ATCG-a i informacija za delegiranje novog člana UO ATCG-a; 2. Tokovi procesa rada u ATCG-u sa posebnim naglaskom na process akreditacije; 3. Finansijsko poslovanje ATCG-a; 4. Razmatranje mogućnosti unapređenja procedura za pomoć zaposlenima; 5. Informacija u vezi aktivnosti na MLA sa EA i iskustva sa nedavno održanog sastanka u vezi pripreme novog projekta IPA – 2020;
- **Sedma sjednica** UO ATCG održana je dana 27. decembra 2022. godine, na kojoj se raspravljalo o: 1. Razmatranje Izvještaja sa ocjenjivanja u vezi aktivnosti na MLA sa EA; 2. Razmatranje godišnjeg Izvještaja NO ATCG-a za 2021. godinu; 3. Preliminarni presjek stanja o radu ATCG-a u 2022. godini.

Na elektronski održanoj sjednici UO ATCG-a dana 1. novembra 2022, izvršena je verifikacija mandata novog člana UO g-đe. Danijele Šuković²³ i donesena je Odluka o imenovanju člana Savjeta za akreditaciju ispred osnivača g-đe Jasne Vujović²⁴.

Na sjednici UO od 8. marta 2022. godine, razmatrani su i usvojeni Izvještaja o radu ATCG za 2021. godinu sa finansijskim izvještajima (Bilans stanja, Bilans uspjeha, Statistički anex, Zaključni list), kao i godišnji Plana rada ATCG za 2022. godinu, a kako je članom 10 stav 2 Odluke o osnivanju ATCG-a propisano da navedene akte UO donosi uz saglasnost osnivača – Vlade Crne Gore, ovaj organ ATCG-a je nadležnom Ministarstvu ekonomskog razvoja (akt broj: 13-130 od 10. marta 2022. godine) na dalje postupanje dostavio sljedeća akta:

- Godišnji izvještaj o poslovanju ATCG-a za 2021. godinu;
- Finansijske iskaze ATCG-a za 2021. godinu, i
- Godišnji plan rada ATCG-a za 2022. godinu.

UO ATCG-a pod rukovodstvom predsjednika Prof. dr Aleksandra Vujovića u posmatranom periodu je bio aktivan u pogledu donošenja određenih propisa, usvajanju izvještaja, donošenja i

²² Rješenje o razrješenju članice UO ATCG-a broj: 04-4921/3 od 03. avgusta 2022. („Službeni list Crne Gore“, br. 89/22 od 05. avgust 2022).

²³ Rješenje o imenovanju članice UO ATCG-a broj: 04-4921/4 od 03. avgusta 2022. („Službeni list Crne Gore“, br. 89/22 od 05. avgusta 2022)

²⁴ Odluka ATCG-a o imenovanju člana Savjeta za akreditaciju broj 13-705 od 07. novembra 2022. godine.

usvajanja programa rada te davanje predloga i sugestija za usvajanje pojedinih akata, čime je značajno promijenjena prethodna praksa i znatno unaprijeđen način rada ovog organa ATCG-a.

Preporuka:

Vezano za član 10 Odluke o osnivanju ATCG preporučuje se da Upravni odbor, pripremi dokumenta kojim izvještava o realizaciji svih obaveza koje su pobrojane u navedenom članu. U slučaju da nije postojala obaveza donošenja određenog dokumenta ili rasprave na određenu temu neophodno je da se navedeno konstatuje. - U pitanju je kontinuirana obaveza.

4.2. Direktor/ca ATCG

Direktorica obavlja poslove koji su propisani članom 12 osnivačkog akta, te članom 14 Statuta, a na navedeno mjesto imenovana je 11. oktobra 2021. godine.

Vezano za prethodni Izvještaj NO, u dijelu preporuka, koje se odnose na činjenicu da zbog složenosti poslova ATCG ima potrebu angažovanja stručnih (eksternih eksperata, ocjenjivača), tokom posmatranog perioda, direktorica ATCG je potpisala Ugovore sa ocjenjivačima kao model međusobne saradnje između ocjenjivača i Akreditacionog tijela Crne Gore.

U skladu sa ZPR.10.09 - Plan praćenja ocjenjivača na terenu - ocjenjivači se prate i na taj način provjerava održavanje njihove kompetentnosti. Za svakog ocjenjivača formira se i ažurira ZPR. 10.11 Personalni karton ocjenjivača/tehničkog eksperta.

U skladu sa navedenim, neophodna je da preporuka ima kontinuiran karakter tj. da je cilj da se postigne veća transparentnost i provjera kompetentnosti stručnih organa odnosno eksperata, kao i da je neophodno nastaviti sa stručnim usavršavanjem zaposlenih.

Rad ATCG-a je u periodu mandata nove direktorice značajno unaprijeđen posebno u dijelu donošenja akata ove organizacije i usaglašavanja sa preporukama NO ATCG. Predstavnici ATCG su dali svoj doprinos kroz promociju značaja akreditacije te kroz učešće na brojnim obukama, seminarima, radionicama, a posebno u dijelu koji se odnosio na potpisivanje EA MLA Sporazuma.

4.3. Nadzorni odbor

Vlada Crne Gore je na sjednici 18. jula 2019. godine, imenovala članove novog Nadzornog odbora Akreditacionog tijela Crne Gore (u daljem tekstu: NO ATCG), što je utvrđeno Odlukom o osnivanju Akreditacionog tijela Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 021/07). Ključne aktivnosti ovog organa ATCG-a definisane su članom 14 navedene Odluke, koje se prije svega odnose na: 1) Vršenje nadzora nad zakonitošću rada organa Akreditacionog tijela; 2) Vršnju pregleda izvještaja o poslovanju i finansijskih izvještaja ATCG-a i 3) Obavljanju i drugih poslova utvrđenih zakonom, ovom odlukom ili statutom. Takođe, Poslovníkom o radu NO ATCG-a broj: 01-9 od 19. novembra 2021. godine, bliže su uređena pitanja u vezi sa načinom rada i odlučivanja NO ATCG-a.

Nadzorni odbor, kao što je već navedeno, ima predsjednika i dva člana, koje imenuje i razrješava Osnivač, na period od četiri godine, uz mogućnost ponovnog biranja. Aktivnosti ovog organa ATCG-a su bliže navedene u uvodnom dijelu ovog Izvještaja.

Nadzor nad radom Akreditacionog tijela u obavljanju poslova utvrđenih zakonom, vrši ministarstvo nadležno za poslove infrastrukture kvaliteta, a u pogledu racionalnog korišćenja sredstava za rad Akreditacionog tijela, koja se obezbjeđuju iz Budžeta Crne Gore, ministarstva nadležna za finansije i poslove infrastrukture kvaliteta.²⁵ Značajno je napomenuti da je novi Poslovník o radu NO usvojen 19. novembra 2021. (ATCG 01-09).

Zahvaljujući aktivnostima ovog saziva NO ATCG-a, datim preporukama, održanim sastancima na kojima su razmatrani problemi i izazovi u radu, može se konstatovati da su usvojena brojna akta, a koja su imala za cilj unapređenje rada ATCG. Takođe, važno je napomenuti da je u ovom sazivu NO

²⁵ Član 16 Zakona o akreditaciji ("Sl. list Crne Gore", br. 054/09 od 10. avgusta 2009. god, 043/15 od 31. jula 2015. godine).

Vlada CG usvojila Godišnje izvještaje o radu ATCG-a²⁶, koje je ovaj organ dostavljao osnivaču u skladu sa članom 14 stav 2 Odluke o osnivanju ATCG-a, a što u prethodnom periodu nije bila praksa. U kontekstu navedenog neki od akata koje je ATCG usvojilo po preporuci NO u ovom sazivu su:

1. *Pravilnik o obrazovanju i radu Komisije za prigovore (donijet 18. decembra 2019. godine);*
2. *Pravilnik o obrazovanju i radu Komisije za akreditaciju (donijet novi 18. decembra 2019. godine);*
3. *Pravilnik o obrazovanju i radu Savijeta za akreditaciju (donijet 25. decembra 2020. godine, br. 01- 7);*
4. *Novi Poslovnik o radu Upravnog odbora (imajući u vidu da je aktuelni bio iz 2008. godine) – novi je donešen na sjednici održanoj 25. decembra 2020. godine);*
5. *Poslovnik o radu NO (usvojen 19. novembra 2021. godine, br.01-09);*
6. *Interno pravilo o utvrđivanju limita za korišćenje usluga mobilne telefonije (12-893 od 31. decembra 2021. godine);*
7. *Pravilnik o načinu i uslovima korišćenja vozila za potrebe Akreditacionog tijela Crne Gore 13-127 od 07. marta 2022. godine;*
8. *Odluke o potpisivanju putnih naloga 14-159 od 14. februara 2023. godine i 13-393/1 od 23. juna 2022. godine;*
9. *Donešena je odluka 13-447 od 12. jula 2022. godine u vezi putnih naloga;*
10. *Interno uputstvo o načinu vođenja evidencije i popisu imovine i obaveza u svojini ATCG-a broj: 13-614/1 od 27. septembra 2022 .godine;*
11. *Odluku o sprovođenju redovnog godišnjeg popisa imovine i obaveza ATCG-a broj: 13-849 od 20. decembra 2022. godine;*
12. *Interno pravilo o ostvarivanju prava na troškove reprezentacije 14-45 od 17. januara 2023. godine;*
13. *Interno pravilo o korišćenju poslovne platne kartice, 20. aprila 2023. godine;*
14. *Interno pravilo o zakupu poslovnih prostorija, broj: 14-422 od 19. maja 2023. godine;*
15. *Interno pravilo o kancelarijskom i arhivskom poslovanju ATCG, br.14-421 od 19. maja 2023 godine.*

Pored gore navedenog važno je napomenuti i da je NO dao brojne preporuke kroz Izvještaj Nadzornog odbora o radu Akreditacionog tijela Crne Gore za 2021. godinu (Zaključak broj: 07-8249/2 od 28. decembra 2022. godine), a koje su najvećim dijelom realizovane. Preporuka i stepen realizacije istih sastavni dio ovog Izvještaja, i date su kao **Prilog uz Izvještaj NO za 2022. godinu - Preporuke Nadzornog odbora i stepen realizacije preporuka po osnovu Izvještaj Nadzornog odbora o radu Akreditacionog tijela Crne Gore za 2021. godinu.**

4.4. Stručna i savjetodavna tijela ATCG

U članu 19 Statuta ATCG-a navodi se da ATCG obrazuju stručna i savjetodavna tijela, i to: Savjet za akreditaciju i Komisiju za akreditaciju. Takođe, treba imati u vidu da je Komisija za akreditaciju definisana osnivačkim aktom u članu 15.

²⁶ Izvještaj o radu ATCG-a za 2019. i 2020. godinu – Zaključak Vlade broj 04-1494/2 od 8. aprila 2021. godine; Izvještaj o radu ATCG-a za 2021. godinu – Zaključak Vlade broj 07-8249/2 od 28. decembra 2022. godine.

4.4.1. Savjet za akreditaciju

Savjet za akreditaciju (u daljem tekstu: Savjet): 1) Daje inicijative i mišljenja u pogledu razvoja sistema akreditacije u Crnoj Gori; 2) Daje inicijative i mišljenja u vezi sa proširenjem oblasti djelovanja Akreditacionog tijela, odnosno ustanovljavanja novih šema akreditacije; 3) Daje mišljenja na pravila i kriterijume akreditacije; 4) Daje inicijative i mišljenje za obrazovanje privremenih tehničkih komiteta kao radnih tijela za određene oblasti akreditacije; 5) Učestvuje u promociji akreditacije u Crnoj Gori; 6) Daje mišljenja po drugim pitanjima, na zahtjev UO i/ili Direktora. Savjet se pored gore navedenih poslova bavi i pitanjima koja se odnose na očuvanje nezavisnosti i nepristrasnosti rada ATCG.

Sastav Savjeta, odgovornosti i ovlaštenja ovog tijela, kao i djelokrug i način rada propisani su internim aktima ATCG (čl.20-22 Statuta ATCG i Pravilnikom o obrazovanju i radu Savjeta, akt broj: 01-7 od 25. decembra 2020. godine. Savjet je formiran odlukom UO, akt broj:13-705 od 07. novembra 2023. godine, a svi članovi su potpisali Etički kodeks i Izjave o nezavisnosti i nepristrasnosti.

Savjet ima predsjednika i šest članova, kojeg čine:

- 1) Predstavnik osnivača;
- 2) Predstavnik akreditovane organizacije za ocjenjivanje usaglašenosti čije je osnivač država;
- 3) Predstavnik akreditovane organizacije za ocjenjivanje usaglašenosti čije osnivač nije država;
- 4) Predstavnik Udruženja potrošača;
- 5) Predstavnik Univerziteta;
- 6) Predstavnik Privredne komore Crne Gore;
- 7) Predstavnik Inženjerske komore Crne Gore.

Predsjednik Savjeta ATCG-a se bira iz reda članova ATCG-a. Za članove Savjeta mogu se imenovati istaknuti stručnjaci i naučni radnici iz oblasti koje su od značaja za obavljanje poslova iz nadležnosti Akreditacionog tijela i njih, na period od četiri godine, i njih imenuje i razrješava Upravni odbor na predlog direktora, na period od četiri godine.

Direktorica Akreditacionog tijela Crne Gore je, na osnovu člana 21 stav 4 Statuta ATCG, podnijela Upravnom odboru predlog za imenovanje člana Savjeta Akreditacionog tijela Crne Gore ispred osnivača, g-đe Jasne Vujović, Generalne direktorice direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju u Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma. U obrazloženju Predloga je navedeno da je članom 21 Statuta ATCG propisano da članove Savjeta imenuje i razrješava Upravni odbor na predlog direktora/ce, te da je predložena kandidatkinja prepoznata kao istaknuti stručnjak i naučni radnik iz oblasti koje su od značaja za obavljanje poslova iz nadležnosti Akreditacionog tijela, pa shodno odredbi člana 21 Statuta, ispunjavaju uslove za imenovanje u sastavu Savjeta za akreditaciju. U prilogu Predloga dostavljena je i saglasnost osnivača Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, od 25. oktobra 2022. godine.

4.4.2. Komisija za akreditaciju²⁷

Komisija za akreditaciju je stručno tijelo ATCG koja donosi odluke o statusu akreditacije tijela za ocjenjivanje usaglašenosti: dodjeljivanju, održavanju, proširenju, smanjenju, suspenziji i ukidanju, na osnovu mišljenja tima ocjenjivača Akreditacionog tijela i ista se formira *ad hoc*, a čine je predsjednik i dva člana. Komisiju čini jedno stalno zaposleno lice u Akreditacionom tijelu, koje nije učestvovalo u procesu akreditacije, koja je predmet donošenja odluke i dva eksterno angažovana eksperta za tehničku ekspertizu, u skladu sa šemama i oblastima ocjenjivanja usaglašenosti, koje su predmet odlučivanja akreditaciji. U radu Komisije za akreditaciju može da učestvuje direktor/ica, bez prava glasa, a ona ih takođe imenuje i razrješava.

²⁷ UO ATCG-a dana 18. decembra 2019. godine donio je Pravilnik o obrazovanju i radu Komisije za akreditaciju.

Kriterijumi za izbor članova Komisije za akreditaciju (djelokrug i način rada Komisije), uređuju se aktom Akreditacionog tijela. Dana 18. decembra 2019. godine donijet je novi Pravilnik o obrazovanju i radu Komisije za akreditaciju. Komisija za akreditaciju je u 2022. godini održala sedam (7) sjednica. Na sjednicama je doneseno dvadeset tri (23) odluke o statusu akreditacije tijela za ocjenu usaglašenosti kojima je verifikovano da su postupci akreditacije tijela za ocjenjivanje usaglašenosti sprovedeni u skladu sa uspostavljenom procedurom ocjenjivanja i pravilima akreditacije.

4.4.3. Komisija za žalbe²⁸

Procedura rješavanja žalbi opisana je u dokumentu *Poslovnik o radu Komisije za žalbe* od 25.12.2020. godine.

Nadzorom je konstatovano da u izvještajnom periodu, nije bilo žalbi na odluke ATCG.

4.4.4. Komisija za prigovore

Direktor je dana 18. decembra 2019. godine, donio *Pravilnik o obrazovanju i radu Komisije za prigovore* (u toku usklađivanja dokumentacije u odnosu na novo izdanje standarada MEST EN ISO/IEC 17011).

U izvještajnom periodu, nije bilo prigovora na rad ATCG.

4.4.5. Komisija za izbor i praćenje ocjenjivača

Komisija za izbor i praćenje ocjenjivača i tehničkih eksperata (u daljem tekstu: KIPO)²⁹, u skladu sa aktivnostima i planovima utvrđenim za 2022. godinu, kao i mjerama koje su definisane tokom preispitivanja od strane rukovodstva od 28. decembra 2020. godine, kroz redovne sastanke realizovala je sljedeće aktivnosti:

- Ažuriranje dokaza o kompetentnosti svih ocjenjivača i eksperata iz Registra ocjenjivača i tehničkih eksperata, a skladu sa dokumentom ATCG-PR10, Procedurom za izbor, praćenje performansi, održavanje kompetentnosti ocjenjivača i tehničkih eksperata;
- Ažuriranje dosijea ocjenjivača i eksperata, koje se odnosi na zapise, koji se čuvaju u dosijeima, uključujući informacije u elektronskoj formi zapisa (sređivanje svih zapisa kojima Komisija raspolaže kompletiranje istih u dosijeima ocjenjivača);
- Intenziviranje aktivnosti koje se odnose na realizaciju Plana praćenja performansi ocjenjivača (ZPR.10.09) za period 2020-2022. Na osnovu rezultata praćenja započeto je formiranje plana za period 2023-2025;
- Obavljeno je praćenje rada 24 ocjenjivača, a u Registar ocjenjivača i tehničkih eksperata u 2022. godini, unijeto je tri (3) nova statusa (status tehničkog eksperta za sertifikaciona tijela-kodovi EA 20 1 EA 29 i dva statusa tehničkih eksperata za kontrolna tijela što je evedentirano u Listi kandidata za ocjenjivače i tehničke eksperte ZPR. 10.04) (nastavak praćenja performansi ocjenjivača se nastavlja i u 2023. godini);
- Izvršena je analiza svih zapažanja o radu ocjenjivača u 2022. godini i konstatovano je da pokrenutih mjera/aktivnosti u postupku praćenja učesnika u procesu ocjenjivanja nije bilo, jer problemi u radu nijesu identifikovani (npr. dobijeni prigovori, primjedbe na članove tima, informacije dobijene od Komisije za akreditaciju i sl.).

Komisija svoj rad bazira na Pravilniku o obrazovanju i radu Komisije za izbor i praćenje ocjenjivača, akt broj: 10-747/3 od 18. decembra 2019. godine.

²⁸ UO ATCG-a je 24. decembra 2020. godine, donio Pravilnik o obrazovanju i radu Komisije za žalbe br. 01-6 od 25. decembra 2020. godine.

²⁹ Akt ATCG broj: 10-747/3 od 18. decembra 2019. godine.

Izbor ocjenjivača se vrši u saglasnosti sa sljedećim procedurama:

- PR.09 - Procedura za kvalifikacione kriterijume i kriterijume za sticanje i održavanje kompetentnosti učesnika u sprovođenju akreditacije kao i sprovođenju aktivnosti u okviru sistema upravljanja ATCG;

- PR.10 - Procedura za izbor, obuku i praćenje ocjenjivača, a po dokumentu ZPR.10.05 - Lista evidencije ocjenjivača i tehničkih eksperata ATCG, koji se redovno ažurira.

Takođe, značajno je napomenuti da ATCG na svom web portalu objavljuje javni poziv zainteresovanim licima da se prijave za ocjenjivače/tehničke eksperte. Prijava se podnosi ATCG pisanim putem na obrazcu *ZPR.10.01* (isti se može naći na sajtu) uz dostavljanje prateće dokumentacije naznačene u obrazcu prijave. Izbor ocjenjivača i tehničkih eksperata, praćenje njihovih performansi i održavanja kompetentnosti je u nadležnosti Komisije za izbor i praćenje ocjenjivača³⁰.

4.4.6. Tehnički Komiteti

Djelokrug, način rada i kriterijume za izbor članova Tehničkih komiteta, shodno članu 24 Statuta, uređuju se aktom Akreditacionog tijela. U posmatranom periodu kreiranja izvještaja, tehnički komiteti formirani po osnovu člana 24. Statuta su imali tri sjednice.

5. AKTIVNOSTI ORGANA UPRAVLJANJA U DIJELU FINANSIJSKOG POSLOVANJA

Nadzorom je utvrđeno da je u 2022. godini održano osam (8) sjednica UO ATCG. Ovaj organ ATCG je dostavio nadležnom Ministarstvu ekonomskog razvoja na dalje postupanje, akt broj: 13-130 od 10. marta 2022. godine, koji je obuhvatio: Predlog za davanje saglasnosti na Izvještaj o radu ATCG za 2022. godinu (sa finansijskim izvještajima) kao i godišnji Plan rada za 2022. godinu. NO je utvrdio da je Vlada Crne Gore dala saglasnost na navedene akte (Zaključak broj: 04-4603/2 od 22. jula 2022. god.). Dakle, na osnovu sprovedenog postupka, vezan za preporuku NO po osnovu prethodnog Izvještaja, NO konstatuje da je ATCG predložio, a UO ATCG-a postupio u skladu sa članom 10 Odluke o osnovanju ATCG.

Nadzorom je utvrđeno da ATCG godišnji Plan rada donosi u tekućoj za tekuću godinu, pa se stoga preporučuje da je neophodno godišnji Plan rada donositi u tekućoj za narednu godinu.

Preporuka:

Preporučuje se da ATCG godišnji Plan rada donosi u tekućoj za narednu godinu – U pitanju je kontinuirana obaveza.

5.1. Sistem unutrašnjih finansijskih kontrola

Subjekt nadzora je članom 9 stav 3 Statuta utvrdio da UO ATCG obavlja poslove koji su mu propisani Zakonom o akreditaciji i članom 10 Odluke o osnivanju ATCG-a, a koji se između ostalog odnose i na: donošenje godišnjeg finansijskog plana, kojim se planiraju prihodi i rashodi po izvorima i namjenama, a nalogodavac za izvršenje plana ATCG je Direktor. Poslovni sekretar³¹ obavlja poslove od zajedničkog i opšteg interesa za rad i unutrašnje poslovanje Akreditacionog tijela, obavlja administrativno-tehničke poslove neophodne za obavljanje funkcije direktora ATCG, Upravnog odbora ATCG, ostalih organa, tijela i Službe za akreditaciju ATCG.

³⁰ Kriterijumi kompetentnosti za ocjenjivače i tehničke eksperte ATCG definisani su procedurom PR.09 - Kvalifikacioni kriterijumi i kriterijumi za sticanje i održavanje kompetentnosti učesnika u sprovođenju postupka akreditacije, kao i sprovođenju aktivnosti u okviru sistema upravljanja ATCG.

³¹ Poslovni sekretar takođe: Izrađuje pojedinačne akte koji se odnose na prava, dužnosti i odgovornosti iz radnog odnosa ili u vezi sa radnim odnosom; izrađuje odluke, rješenja i naloge u vezi sa službenim putovanjima; planira nabavku opreme i potrošnog materijala; izrađuje analitičke, informativne i druge materijale u okviru propisane metodologije; vodi službene evidencije i izdavanje uvjerenja, potvrda i drugih akata o činjenicama o kojima se vodi službena evidencija.

Na osnovu člana 15 Statuta, Direktor podnosi pisani izvještaj UO ATCG o realizaciji planova, programa o finansijskom poslovanju Akreditacionog tijela, najkasnije do kraja marta tekuće za prethodnu godinu ili po zahtjevu UO.

Za obavljanje stručnih, blagajničkih, računovodstvenih³², knjigovodstvenih ATCG je zaključio Aneks Ugovora o pružanju knjigovodstvenih usluga broj: 11-14 od 14. januara 2020. godine (ATCG br.: 12-884 od 31. decembra 2022. godine).

Nadzorom je utvrđeno da je subjekt nadzora od internih akata vezanih za regulisanje značajnijih aktivnosti obezbijedio razdvajanje odgovornosti u dijelu potpisivanja akata o ostvarivanju određenih prava za Direktora ATCG-a (naknade po osnovu troškova službenih putovanja), odnosno Odluke o isplati navedenih naknada, kao i naloge za službena putovanja (u svojstvu nalogodavca), potpisivalo ovlašćeno lice ATCG-a.

Nadzorom je takođe utvrđeno da je ATCG usvojio interne procedure za poslovne procese i aktivnosti kao što su: Uslovi i procedure za korišćenje službenog vozila i limiti na potrošnju goriva; Ko ima pravo i koliki su limiti za korišćenje usluga mobilnih operatera; Ko ima pravo i koliki je limit za korišćenje bankovne kartice.

5.2. Finansijski plan ATCG za 2022. godinu

Shodno članu 10 Odluke o osnivanju ATCG, UO kao stručno-upravljačko tijelo, između ostalog usvaja i finansijske iskaze, usvaja godišnji finansijski izvještaj o poslovanju i radu Akreditacionog tijela, te donosi plan i godišnji program rada ATCG. Nadzorom je utvrđeno da je sačinjen Nacrt Finansijskog plana, koji je dostavljen UO ATCG na razmatranje i usvajanje, te da je ovaj akt nakon usvajanja od strane UO dostavljen nadležnom Ministarstvu za ekonomski razvoja i turizam na dalje postupanje, akt broj: 12-632 od 24. septembra 2021. godine. Takođe, napominjemo da nije odlučivano niti kroz Godišnji izvještaj ATCG konstatovano da ovaj organ u posmatranoj godini nije raspravljao o namjeni i programu korišćenja sredstava, u skladu sa Godišnjim planom rada, kao ni o raspolaganju imovine veće vrijednosti.

Finansijski plan ATCG za 2022. godinu³³, nastao je kao rezultat objedinjenih finansijskih potreba za realizaciju Programa rada za 2022. godinu i čini jedinstvenu cjelinu sa tim dokumentom. Plan rada je definisao čime će se Akreditaciono tijelo baviti u 2022. godini i koje su to prioritete organizacione i razvojne potrebe, a Finansijski plan je iskaz objedinjenih finansijskih potreba za realizaciju tih aktivnosti.

Planiranje potrebnih sredstava ima za cilj da obezbijedi finansijsku stabilnost Akreditacionog tijela i uspješno obavljanje poslova predviđenih Programom rada i planom realizacije poslova akreditacije (početnih, nadzornih, ponovnih, vanrednih ocjenjivanja). Polaznu osnovu za planiranje sredstava potrebnih za 2022. godinu čine: realizacija finansijskog plana za 2020. godinu, i procijenjeni rashodi za 2022. godinu tj. iznos sredstava potreban za njihovo pokriće.

Na osnovu Programom definisanih aktivnosti i finansijskog plana za 2022. godinu, planirano je da potrebna sredstva za finansiranje rada ATCG iznose **389.878,00€**, a struktura izvora planiranih i ostvarenih prihoda i rashoda je data u tabeli broj 1.

³² Direktorica ATCG-a je dala Izjavu br. 13-223 od 19. aprila 2022. god. kojom potvrđuje da se „Računovodstvena evidencija ATCG obezbjeđuje na obračunskoj osnovi“.

³³ Akt ATCG broj: 12-632 od 24. septembra 2021. godine.

Tabela br. 1: Struktura planiranih i ostvarenih prihoda i rashoda ATCG za 2022. godinu³⁴

R. br.	Opis	Planirano u 2022.	Ostvareno u 2022.	Nap.	Razlika
		1	2		2 - 1
1.	Prihodi	389.878,00€	384.025,18 €		-5.852,82€
	Priliv sredstava iz Budžeta	300.000,00	300.000,00		-
	Sopstveni prihodi ³⁵	89.878,00	84.010,00 ³⁶		-5.868,00
	Prihodi od donacija	-	-		-
	Prihodi od kamata	-	15,18		+15,18
2.	Rashodi	389.878,00€	357.121,24 €		-32.756,76€
	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	157.244,00€	171.065,46 ³⁷	*	+13.821,46*
	Ostala lična primanja	86.334,00 ³⁸	68.084,42 ³⁹		-18.249,58
	Rashodi za materijal i usluge	105.000,00**	78.718,89 ⁴⁰	**	-26.281,11
	Članarine međunarodnim i evropskim organizacijama za akreditaciju	13.500,00***	11.516,86 ⁴¹	***	-1.983,14
	Troškovi zakupa i poreza na zakup	10.800,00	11.396,65		+596,65
	Troškovi amortizacije	-	14.894,25		+14.894,25
	Ostali troškovi.	17.000,00****	1.444,71	****	-15.555,29

Izvor: ATCG

³⁴ Manja odstupanja u odnosu na Zaključni list su moguća iz razloga zaokruživanja cifara po strukturi troškova.

³⁵ U skladu sa Zakonom o akreditaciji ATCG realizuje poslove ocjenjivanja za potrebe akreditacije na osnovu Odluke o visini troškova akreditacije. Cjenovnik je usvojen od strane Upravnog odbora, na koji je saglasnost dala Vlada Crne Gore i objavljen u „Službenom listu Crne Gore”, br. 14/08.

³⁶ Sopstveni prihodi u iznosu od 84.010,00€ obuhvataju: prihode od usluga 83.860,00€, prihode od kamata 15,18€ i druge nepomenute prihode u iznosu od 150,00€

³⁷ **Troškovi bruto zarade i doprinosa na teret poslodavca iznose - 171.065,46€** i obuhvataju: Troškove neto zarada - 106.730,33€; Troškove poreza, naknada i doprinosa na zarade zaposlenih - 33.695,45€; Troškove poreza i doprinosa (UO, NO, Honorari) - 17.599,10€; Troškove doprinosa/poslodavac - 7.587,98€ i Obaveze za honorare - 5.452,60€

³⁸ **Planirani iznos ostalih izdataka od 86.334,00€** obuhvata: ostale naknade u iznosu od 28.534,00€, izdaci za usluge usavršavanja - 25.000,00€, izdaci za konsultantske usluge - 25.000,00€ i izdaci po osnovu ugovora o djelu 7.800,00€.

³⁹ **Ostala lična primanja i naknade iznose - 68.084,42€** i obuhvataju: Troškove honorara UO, NO i Komisija - 38.787,74€; Troškove honorara eksternim saradnicima - 29.296,68€.

⁴⁰ **Troškovi za materijal i usluge iznose - 78.718,89€** i obuhvataju: Troškove materijala - 3.382,80€ (Sredstva na ovoj poziciji predviđena su za nabavku neophodnog kancelarijskog i režijskog materijala); Troškove službenih putovanja - 34.738,53€ (Sredstva planirana na ovoj ekonomskoj klasifikaciji predviđena su za finansiranje: a) prisustva na godišnjim generalnim skupštinama međunarodnih i evropskih organizacija akreditaciju i komiteta za laboratorije, kontrolna i sertifikaciona tijela (GA EA, EA MAC, EA LC, EA IC, HHC); b) putovanja u okviru sklopljenih Ugovora o regionalnoj poslovno-tehničkoj saradnji ATCG u oblasti akreditacije sa nacionalnim tijelima za akreditaciju Srbije, Bosne i Hercegovine, Sjeverne Makedonije, Hrvatske, Bugarske, Albanije i Moldavije; c) aktivno učešće i prisustvovanje stručnim savjetovanjima, konferencijama i seminarima u Crnoj Gori i van Crne Gore.); Troškove reprezentacije - 9.892,10€; Troškove goriva i energije - 1.943,52€; Troškove telefonskih i poštanskih usluga - 2.879,61€; Troškove bankarskih usluga i ino provizija - 4.889,08€; Troškove ugovorenih usluga - 20.993,25€ (troškovi održavanja informacionog sistema - 4.106,01€; troškovi održavanja službenog vozila - 1.445,54€; troškovi usluga štampe - 3.435,20€; troškovi advokatskih usluga - 4.524,60€; troškovi knjigovodstvenih usluga - 5.359,90€; troškovi održavanja obuka - 2.122,00€).

⁴¹ Troškovi članarina međunarodnim i evropskim organizacijama za akreditaciju i troškovi standardizacije za 2022. godinu iznose - 11.516,86€.

* Prilikom planiranja Finansijskog plana potrebno je predvidjeti i troškove doprinosa koji stoje na teret poslodavca.

** Po ugledu na ostala akreditaciona tijela iz regiona i EU, predviđena je nabavka softverskog sistema koji automatizuje proces elektronskog arhiviranja dokumenata, odnosno softvera koji omogućava pretvaranje dokumenta iz papirne forme u elektronsku formu, dugotrajno i bezbjedno arhiviranje tih dokumenata na računaru i njihovo jednostavno i brzo pretraživanje. Cilj je postići što efikasniji način funkcionisanja cjelokupnog sistema akreditacije, te da se povežu sva dokumenta u jednu cjelinu - elektronsku arhivu, koja je uvijek dostupna i laka za pretraživanje. Softver treba da ima ugrađene mehanizme za prava pristupa, koji omogućavaju pristup pojedinim dokumentima samo korisnicima koji imaju dodijeljeno pravo pristupa određenoj klasi dokumenata, što je takođe od velikog značaja za bezbjednost dokumentacije ATCG. Procjenjena vrijednost ovakvog softverskog paketa je 40.000,00€. Do realizacije ove aktivnosti u posmatranom period nije došlo.

*** ATCG kontinuirano plaća članarine međunarodnim i evropskim organizacijama za akreditaciju: EA, ILAC, ISME i FQCE, kao i troškovi standardizacije. Iznos ovih članarina utvrđuje se za svaku poslovnu godinu, uzimajući u obzir veličinu zemlje, broj stanovnika, BDP i druge parametre.

**** ATCG je za posmatrani period, za osiguranje od štete pričinjene trećim licima u postupku akreditacije, a koje je obaveza po osnovu punopravnog članstva ATCG u evropskoj kooperaciji za akreditaciju planirao sredstva u iznosu od 15.000,00€, koja moraju biti deponovana kod osiguravajuće kuće ili na posebnom podračunu.

Uvidom u Izvještaj o finansijskom poslovanju ATCG za 2022. godinu, utvrđeno je da je iznos ostvarenih prihoda, po osnovu redovnih budžetskih uplata iznosio 300.000,00€ što je za 33.335,00€ manje u odnosu na uporedni period prethodne godine, odnosno 9,95% manje. Iznos ostvarenih Prihoda po osnovu pružanja usluga (sopstveni prihodi) ATCG je iznosio 83.860,00€ što je za 28.500,00€ manje u odnosu na proteklu godinu, odnosno 25,4% manje.

Ukupno ostvareni **prihodi** u odnosu na planirane su manji za **5.852,82€ ili 1,5%**. Sa druge strane, ukupno ostvareni **rashodi** u odnosu na planirane su takođe manji za **32.756,76€ ili 8,4%**.

5.3. Računovodstvene evidencije

Shodno Ugovoru broj: 11-14 od 14. januara 2020. godine i Aneksu Ugovora broj: 12-884 od 31. decembra 2021. godine, poslove računovodstva za potrebe ATCG za 2022. godinu je obavljala Agencija "AQ Accounting" d.o.o. iz Podgorice. Računovodstvene evidencije se obezbjeđuju na obračunskoj osnovi u skladu sa Zakonom o računovodstvu. Računovodstvena evidencije organizovana je na bazi kontnog okvira za privredna društva i druga pravna lica, te se uvidom u finansijske iskaze (Iskaz o finansijskoj poziciji - Bilans stanja, Iskaz o ukupnom rezultatu - Bilans uspjeha, Iskaz o tokovima gotovine, Zaključni list, Statistički aneks i Iskaz o promjenama na kapitalu). U skladu sa pomenutim, nadzorom je utvrđeno da ATCG vodi sljedeće poslovne knjige: Glavnu knjigu i pomoćne evidencije (blagajničko poslovanje i analitičku evidenciju osnovnih sredstava), kao i knjigu ulaznih faktura (u exel tabeli).

5.4. Finansijski izvještaji

Članom 13 Zakona o akreditaciji, utvrđeno je da se sredstva za rad Akreditacionog tijela obezbjeđuju: *iz Budžeta Crne Gore* koje su namijenjena za sprovođenje poslova utvrđenih godišnjim programom i planom rada Akreditacionog tijela, te za plaćanje članarina i učešća Akreditacionog tijela u evropskim i drugim međunarodnim organizacijama za akreditaciju; *iz naknada za akreditaciju*, koja se naplaćuju za akreditaciju i upis u registar, a čiju visinu utvrđuje ATCG i *iz drugih izvora*. Iznos sredstava za rad Akreditacionog tijela, koja se obezbjeđuju iz Budžeta Crne Gore, određuje se na osnovu poslova utvrđenih programom i godišnjim planom rada Akreditacionog tijela, na koji saglasnost daje Vlada. ATCG sačinjava *Godišnji finansijski iskaz* i dostavlja Upravi prihoda i carina Crne Gore najkasnije do 31. marta tekuće, za prethodnu godinu, shodno odredbama člana 11 Zakona o računovodstvu.

5.5. Bilans stanja - Iskaz o finansijskoj poziciji

Uvidom u Bilans stanja ATCG za 2022. godinu utvrđeno je da ukupna aktiva i pasiva iznose 320.180,00€ što ja u odnosu na upredni period prošle godine više za 29.019,00€ ili 9,97%.

U aktivi Bilansa stanja iskazana je **stalna imovina** u iznosu od 45.313,00€ i ista je manja u odnosu na proteklu godinu za 9.133,00€ ili 16,54%. **Obrtna sredstva** su prikazana u iznosu od 256.587,00€ koju čine: kratkoročna potraživanja - 16.374,00€, kratkoročni finansijski plasmani - 3.710,00€ i Gotovina na računima i u blagajni - 236.503,00€. Iznos obrtnih sredstava ATCG u posmatranoj godini je veći za 38.140,00€ ili 17,46% u odnosu na proteklu 2021. godinu, dok su **aktivna vremenska razgraničenja** prikazana u iznosu od 17.516,00€, što je približno isti nivo sredstava kao u protekloj godini.

U pasivi Bilansa stanja iskazana je ukupna pasiva u iznosu od 320.180,00€ a koju čine: iskazani **kapital** u iznosu od 314.528,00€ (neraspoređeni dobitak ranijih godina 312.730,00€ + neraspoređeni dobitak tekuće godine 26.904,00€ - gubitak ranijih godina 25.106,00€) i **kratkoročne obaveze** u iznosu od 5.652,00€. Ukupna pasiva u posmatranom periodu nadzora je veća u odnosu na uporedni period prethodne godine za 29.019,00€ ili za 9.97%.

Bilansna ravnoteža⁴² ili jednakost imovine i kapitala znači da je svaka eventualna obaveza ATCG prema povjericima koja se pojavljuje kao komponenta pozajmljenog kapitala (dugoročnog i kratkoročnog) pokrivena imovinskim vrijednostima u aktivi bilansa.

5.5.1. Evidentiranje i popis imovine

U postupku nadzora je utvrđeno da ATCG nema svoj poslovni prostor, već isti svoje poslovanje obavlja u zakupljenom poslovnom prostoru, shodno zaključenom Ugovoru o zakupu stana sa fizičkim licem, akt br. 12-803 od 08. decembra 2021. godine. U posmatranom periodu utvrđeno je da ATCG ne posjeduje *Interno pravilo o formiranju Komisije za sprovođenje postupka o uzimanju poslovnog prostora u zakup*. U komunikaciji sa ATCG a imajući u vidu preporuku NO pomenuti dokument je donešen dana 19. maja 2023. godine, akt broj: 14-422.

ATCG ima u vlasništvu službeno vozilo kao pokretnu imovinu, te da raspolaže i sa ostalom pokretnom imovinom (kancelarijska i kompjuterska oprema). ATCG je donio *Pravilnik o načinu i uslovima korišćenja vozila za potrebe ATCG*, akt broj: 13-127 od 07. marta 2022. godine. Takođe, ATCG je dostavilo na uvid obrazac PS-1, akt broj: 14-290 od 16. marta 2022. godine, po osnovu koga ovo tijelo vodi evidenciju pokretne stvari koja je u državnom vlasništvu.

Kancelarijsko i arhivsko poslovanje koje vodi ATCG je na zadovoljavajućem nivou ali i pored toga NO preporučuje da ovaj organ donese *Interno pravilo o kancelarijskom i arhivskom poslovanju ATCG*, kojim će se urediti poslovi prijema, razvrstavanja, raspoređivanja, evidentiranja i otpremanja akata, čuvanja akata, čuvanja i arhiviranja predmeta, kao i druga postupanja sa službenim materijalom koja se vrše u prostorijama ATCG-a. Pomenuto interno pravilo nije sastavni dio preporuke iz Izveštaja za 2022. godinu, imajući u vidu činjenicu da je ATCG navedenu preporuku realizovao dana 19. maja 2023. godine (akt broj: br.14-421.).

Nadzorom je utvrđeno da ATCG raspolaže sa aktom - *Interno uputstvo o načinu vođenja evidencije i popisu imovine i obaveza u svojini ATCG⁴³*, akt broj:13-614/1 od 27. septembra 2022. godine. Za posmatrani period nadzora, ovaj organ je donio *Odluku o sprovođenju redovnog godišnjeg popisa imovine i obaveza*, akt broj: 13-849 od 20. decembra 2022. godine, kao i *Rješenje o imenovanju Komisije za popis imovine ATCG za 2022. godinu*, akt broj: 13-850 od 20. decembra 2022. godine. Komisija je sačinila Izveštaj o opisu imovine za 2022. godinu, akt broj: 13-878 od 29.

⁴² Bilansna ravnoteža uspostavljena je unošenjem dobitka na stranu rashoda u bilansu uspjeha i na stranu pasive u bilansu stanja.

⁴³ Donošenjem ovog akta ATCG je uredio način i rokove vršenja popisa imovine i obaveza, način vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari u svojini ATCG, te način donošenja Odluke o popisu pokretnih i nepokretnih stvari, obaveza i potraživanja ATCG kao i formiranje Komisije za popis sa jasnim zaduženjima i obavezama.

decembra 2022. godine, koji sadrži informacije o inventaru i to: opis imovine, kancelarijskom rasporedu, količini i inventarnom broju. Međutim, ovaj akt nije pripremljen i dostavljen shodno *Uputstvu o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini („Službeni list Crne Gore“, br. 047/11)*, te po tom osnovu nijesmo mogli utvrditi, a samim tim i uporediti, da li ukupna nabavna vrijednost stalne imovine na dan 31. decembar 2022. godine, kao i ostali podaci, odgovaraju podacima iskazanim u poslovnim knjigama ATCG. Takođe, na osnovu dostavljenog dokumenta, nijesmo mogli utvrditi da li je izvršen popis datih avansa, imovine (stalne i obrtne), stanja depozita na žiro računima, gotovine u blagajni, potraživanja i obaveza. Nadzorom je utvrđeno da ATCG vodi analitičku evidenciju osnovnih sredstava.

Preporuka:

ATCG je dužan da na osnovu člana 22 Zakona o računovodstvu, članu 44 stav 4 Zakona o državnoj imovini, vrši godišnji popis imovine i obaveza na način utvrđen odredbama važećeg Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica („Službeni list Crne Gore“, br. 126/22), Pravilnika o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika („Službeni list RCG“, br. 032/03), Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini („Službeni list Crne Gore“, br. 047/11), kao i da sačinjava Izvještaj o izvršenom popisu - u pitanju je kontinuirana obaveza.

5.5.2. Avansi

Na osnovu Iskaza o tokovima gotovine za period: 01. januara 2022. - 31. decembra 2022. godine, evidentiran je iznos od 75.487,00€ i isti se odnosi na pružene usluge i primljeni avans.

Isplate dobavljačima i dati avansi ATCG u posmatranom periodu iznose 84.805,00€ i odnose se na izdatke po osnovu Ugovora br.12-803 Zakup - 10.200,00€ i Kotizacija EA - 7.732,50€.

5.5.3. Novčana sredstva na žiro računima⁴⁴

Nadzorom je utvrđeno da je ATCG u 2022. godini, imao otvoren jedan tekući žiro račun i jedan devizni žiro račun kod iste poslovne banke, koji su korišćeni za redovno poslovanje. U poslovnim knjigama evidentirano je da je stanje novčanih sredstava na tekući žiro račun, na dan 01. januara 2022. godine iznosilo 126.711,40€, dok je to stanje na dan 31. decembra 2022. godine iznosilo 135.774,90€. Stanje oročenih depozita početkom godine je iznosilo 80.000,00 dok je krajem godine ono iznosilo 100.000,00€. Ukupno ostvareni promet u posmatranom periodu preko prelaznog računa iznosio je 50.873,08€, preko blagajne – 4.036,63€, a preko deviznog računa – 42.083,08€. Stanje depozita na računima iskazano u Zaključnom listu ATCG odgovara stanju iskazanom u prezentiranim izvještajima o kretanju sredstava na žiro računima poslovne banke (bankarski izvodi) na pomenute datume (nezatna odstupanja).

5.5.4. Blagajničko poslovanje

U postupku nadzora je utvrđeno da ATCG obezbjeđuje blagajničko poslovanje. ATCG naknade za dnevnicu za službeno putovanje u zemlji i inostranstvu isplaćuje prema Uredbi o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 040/16, 028/18, 108/20).

Uvidom u blagajničku dokumentaciju, utvrđeno je da je u blagajni, na dan 01. januara 2022. godine, upisan iznos gotovine od 37,63€, dok je ukupni dugovni saldo na dan 31. decembra 2022. godine iznosio 261,13€. Nadzorom je utvrđeno da nadležna služba ATCG, pored dnevnika i glavne knjige vodi pomoćne evidencije, te da evidenciju troškova u poslovnim knjigama vrši na osnovu računovodstvene dokumentacije, shodno članu 20 važećeg Zakona o računovodstvu.

⁴⁴ Dostavljene kopije kartona deponovanih potpisa, uredno potpisani i ovjereni sa strane ovlašćenog lica u ATCG.

5.5.5. Obaveze

ATCG je u poslovnim knjigama evidentirao kratkoročne obaveze sa stanjem na dan 31. decembra 2022. godine u iznosu od 5.652,00€ i iste se odnose na obaveze prema dobavljačima. Navedeni iznos obaveza je za 2.088,00€ ili 41,4% veći nego na kraju uporedne 2021. godine. Nadzorom je utvrđeno da neizmirene obaveze evidentirane u poslovnim knjigama odgovaraju istim iskazanim u finansijskom izvještaju.

U skladu sa standardom MEST EN ISO IEC 17011:2018 Ocjenjivanje usaglašenosti – Opšti zahtjev za akreditaciona tijela, koja akredituju tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, koji je referentni standard po kome posluju akreditovana tijela, ATCG treba da ima aranžmane, koji pokrivaju odgovornosti koje, nastaju iz njegovih aktivnosti. Jedna od tih odgovornosti, jeste šteta koja može nastati prema trećim licima u postupku akreditacije. Imajući u vidu činjenicu da u registru akreditovanih tijela ATCG postoje preko 30 tijela sa različitim oblastima akreditacije, stekli su se uslovi da se kao sistem preventivne zaštite od štete počinjene trećim licima u postupku akreditacije, izdvoje sredstva u iznosu od 80.000,00€. ATCG je, imajući u vidu navedeno, donijelo Odluku o izdvajanju sredstava za osiguranja od štete pričinjene trećim licima u postupku akreditacije, akt. br. 54/1 od 07. februara 2018. godine. Izdvojena sredstva se u slučaju potrebe mogu iskoristiti kao finansijski resursi za obavljanje aktivnosti ATCG u svrhu njegove izvorne djelatnosti. ATCG je u posmatranoj godini uvećao nivo izdvojenih sredstava za navedene namjene tako da su na kraju godine ona iznosila 100.000,00€.

5.5.6. Finansijski plasmani

Na dan 31. decembra 2022. godine, u knjigama su evidentirani Kratkoročni finansijski plasmani u iznosu od 3.710,00€ što je na istom nivou kao i u prethodnoj godini.

5.6. Bilans uspjeha – Iskaz o ukupnom rezultatu

Uvidom u Bilans uspjeha ATCG za 2022. godinu, utvrđeno je da je ATCG iskazao prihode u ukupnom iznosu od 384.025,00€, rashode u iznosu od 357.121,00€ i poslovni rezultat (dobitak) u iznosu od 26.889,00€.

5.6.1. Prihodi

Nadzorom je utvrđeno da je ATCG u poslovnim knjigama evidentirao prihode u ukupnom iznosu od 384.025,00€, a isti se odnose na: prihode iz Budžeta CG u iznosu od 300.000,00€; prihode po osnovu prodaje usluga u iznosu od 83.860,00€ i ostale prihode iz poslovanja i po osnovu kamata u iznosu od 165,00€. Nadzorom je utvrđeno da su prihodi iz Budžeta CG u iznosu od 300.000,00€ uplaćeni shodno Zakonu o budžetu za 2022. godinu, te da je utvrđeno da prihodi evidentirani u poslovnim knjigama odgovaraju istim iskazanim u finansijskom izvještaju.

Iznos ostvarenih Prihoda u posmatranom periodu je za 61.682,00€ ili 13,8% manji u odnosu na uporedni period prethodne godine. Razlog manje ostvarenih Prihoda ogleda se u činjenici da u posmatranom periodu nije bilo donacija (podsjetićemo da je u okviru projekta - IPA 2014 prethodne godine, donirana kompjuterska oprema za potrebe ATCG u vrijednosti od 38.335,00€), te da je došlo do manje naplaćenih Prihoda od prodaje usluga u iznosu od 28.500,00€ ili 25,4%.

5.6.2. Rashodi

Ukupni rashodi evidentirani u poslovnim knjigama ATCG za period 2022. godine iznose 357.121,24€. U narednoj tabeli data je struktura rashoda za posmatranu godinu.

Tabela br. 2: Tabelarni pregled ostvarenih rashoda ATCG u 2022. godini⁴⁵

R. br.	Konto	Vrsta troška	Iznos/€		% Učešće u ukupnim troškovima	
			2021	2022	Tekuća godina	Prethodna godina
1	512	Troškovi materijala	4,422.84	3,382.80	0.95	1.26
2	513	Troškovi goriva i energije	3,112.44	1,943.52	0.54	0.89
3	520	Troškovi zarada i naknada zarada (bruto)	162,173.00	137,955.66	38.67	46.27
4	521	Troškovi poreza i doprinosa na zarade i naknade zarada na teret poslodavca	21,693.80	21,296.96	- 5.96	6.19
5	522	Troškovi naknada po ugovoru o djelu	49,944.17	68,084.42	-19.06	14.25
6	529	Ostali lični rashodi i naknade - putni toškovi	4,621.15	5,041.00	1.41	1.32
7	531	Troškovi transportnih usluga i telefona	11,907.04	20,134.10	5.64	3.40
8	532	Troškovi usluga održavanja i smještaja	4,917.25	13,101.86	3.67	1.40
9	533	Troškovi zakupnina	10,748.39	10,200.00	2.86	3.07
10	535	Troškovi reklame i propagande	786.50	726.00	0.20	0.22
11	539	Troškovi ostalih proizvodnih usluga	5,327.21	9,644.84	2.70	1.52
12	540	Troškovi amortizacije	17,253.78	14,894.25	4.17	4.92
13	550	Troškovi neproizvodnih usluga ⁴⁶	30,404.91	25,194.28	-7.05	8.68
14	551	Troškovi reprezentacije	10,674.93	9,892.10	2.77	3.05
15	552	Troškovi polise osiguranja	2,343.51	1,628.95	0.46	0.67
16	553	Provizija platnog prometa	1,117.64	3,260.13	0.91	0.32
17	555	Troškovi poreza i naknada	8,574.24	8,426.62	2.36	2.45
18	576	Rashodi po osnovu rashodovanja zaliha	-	1,950.00	0.55	-
		Ostalo	448.82	363.75	0.10	0.13
		UKUPNO	350,471.62	357,121.24		

Izvor: ATCG

Najveće učešće u ukupnim troškovima ATCG za 2022. godinu imaju troškovi zarada zaposlenih, koji u ukupnim troškovima učestvuju sa 38,67% što je za 7,64% manje nego u protekloj godini; zatim troškovi naknada po ugovoru o djelu 19,06% što je u odnosu na uporedni period protekle godine veći za 4,81%; troškovi neproizvodnih usluga 7,05% što je za 1,62% manje nego u protekloj godini; troškovi poreza i doprinosa na zarade sa 5,96% što je na gotovo istom nivou kao i protekle godine; troškovi transportnih usluga i telefona sa 5,64% što je za 2,24% više nego u uporednom period; troškovi amortizacije sa 4,17% što je nešto niže nego u uporednom periodu, Troškovi usluga održavanja i smještaja 3,67% što je više u odnosu na uporedni period za 2,27%; troškovi zakupnina sa 2,86%, što je neznatno manje nego u uporednom period itd.

Troškovi materijala (račun 512)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama ATCG u iznosu od 3.382,80€, odnose se na troškove nabavke kancelarijskog materijala u iznosu od 3.230,13€ što čini 95,5% navedenih troškova. Shodno navedenom i uvidom u Zaključni list za period: 01. januara 2022 - 31. decembra 2022. godine, konstatuje se da je ATCG nabavljenu kancelarijsku i drugu opremu evidentirao⁴⁷ u skladu sa

⁴⁵ Zaključni list za period 01. januar 2022. godine – 31. decembar 2022. godine

⁴⁶ Troškovi advokatskih i knjigovodstvenih usluga, kotizacija, sponzorstava i pomoći, itd.

⁴⁷ Napomena: Nabavka osnovnih sredstava se ne priznaje u troškove. Nabavka sredstava je odliv sredstava i ona kao takva utiče na smanjenje raspoloživih novčanih sredstava.

važećim Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrirana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.

Troškovi goriva i energije (račun 513)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama ATCG u iznosu od 1.943,52€ odnose na troškove goriva u iznosu od 746,43€ i troškove električne energije u iznosu od 1.197,09€. Navedeni troškovi dokumentovani su fakturama dobavljača.

Troškovi zarada i poreza i doprinosa zaposlenih (računi 520 i 521)

Troškovi zarada i poreza i doprinosa zaposlenih evidentirani u poslovnim knjigama ATCG u iznosu od 159.252,62€, koji se odnose na *Troškove zarada* zaposlenih u iznosu od 137.955,66€ (troškovi neto zarada - 106.730,33€, troškovi poreza na zarade - 9.841,78 €, i naknade za PIO - 20.693,32€) i *Troškove poreza i doprinosa na zarade i naknade zarada na teret poslodavca* u iznosu od 21.296,96€ (troškovi poreza i prireza na zarade - 1.262,83€, troškovi doprinosa za PIO - 10.548,63€ i ostali troškovi na teret poslodavca - 9.485,50€). Nadzorom je utvrđeno da je ATCG tokom 2022. godine imao zaključene ugovore za sljedeće poslove: angažovanja na poslovima ocjenjivanja, pružanja knjigovodstvenih usluga, vođenje poslovnih knjiga i sastavljanje finansijskih izvještaja, usluge održavanja i ažuriranja postojećeg web sajta, održavanje mail naloga, tehničkih poslova od značaja za ATCG, angažovanje učesnika i drugih lica za potrebe održavanja manifestacija i sl.

U postupku nadzora metodom uzorka, utvrđeno je da se obračun zarada za zaposlene vršio u skladu sa članom 19 i članom 105 Zakona o radu kojima je propisano da je obaveza poslodavca da zaposlenom za obavljeni rad isplati zaradu, u skladu sa Zakonom, kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu, kao i da se zarada i naknada zarade isplaćuju u novcu, na tekući račun zaposlenog, u rokovima utvrđenim kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu, a najmanje jednom mjesečno. Takođe, nadzorom je utvrđeno da subjekt nadzora obezbjeđuje podatke o radno pravnom statusu lica angažovanih po ugovorima o djelu, te da je po tom osnovu obračun poreskih obaveza na isplaćene naknade izvršen u skladu sa članom 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica⁴⁸. Takođe, nadzorom je utvrđeno da ugovori sadrže precizan ili okvirni period angažovanja lica, zbog specifičnosti posla po osnovu kojeg se ta lica angažuju.

Nadzorom je takođe utvrđeno, da je ATCG za 2022. godinu, dostavio nadležnom organu Uprave prihoda i carina IOPPD obrasce, a uvidom u dostavljenu dokumentaciju ATCG, NO je utvrdio da ista sadrže rok u kome su IOPPD obrasci prosljeđeni nadležnom državnom organu, odnosno dostavljeni Upravi prihoda i carina. Dakle, može se konstatovati da je ATCG navedene obrasce dostavljao Upravi prihoda i carina u rokovima utvrđenim članom 5 Pravilnika o obliku, sadržini, načinu popunjavanja i dostavljanja jedinstvenog obrasca izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosima za obavezno socijalno osiguranje.

Troškovi ugovorenih naknada i administrativnih taksi i prireza (računi 522 i 555⁴⁹)

Troškovi ugovorenih naknada, evidentirani u poslovnim knjigama ATCG, iznose 76.511,04€ i isti se odnose na: troškove honorara eksternih saradnika u iznosu od 29.296,68€, troškove honorara za članove UO ATCG, NO ATCG, KO ATCG u iznosu od 38.787,74€ i troškove poreza i naknada koji iznose 8.426,62€⁵⁰.

Nadzorom je utvrđeno da je ATCG vršio isplate naknada članovima UO, NO i Komisije, shodno Odlukama ATCG, uredno uplaćivao poreze na isplaćena lična primanja shodno odredbama

⁴⁸ Porez na lična primanja obračunava, obustavlja i uplaćuje prilikom svake isplate primanja, prema propisima koji važe na dan isplate.

⁴⁹ Na računu 555 – Troškovi poreza iskazuju se troškovi poreza u korist računa 482 – Obaveze za poreze, carine i druge dažbine iz nabavke ili na teret troškova.

⁵⁰ Troškovi poreza i naknada obuhvataju: troškove poreza po osnovu honorara za članove UO, NO i KO - 6.047,65€, troškove prireza u iznosu od 1.002,82€ kao i troškovi poreza na zakup u iznosu od - 1.196,65€.

člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica, te doprinosu shodno čl. 5 i 6 Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje

Ostali lični rashodi i naknade - putni toškovi (račun 529)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama ATCG u iznosu od 5.041,00€, odnose se na putne troškove⁵¹ i isti su veći za 9,1% u odnosu na uporedni period prethodne godine. Nadzorom je utvrđeno da putni nalozi koji su bili predmet nadzora, a u vezi sa službenim putovanjima (p.n. br. 13-492 od 08. avgusta 2022.; 13-318 od 17. maja 2022.; 13-481 od 01. avgusta 2022.; 13-491 od 08. avgusta 2022.; 13-482 od 01. avgusta 2022.), sadrže arhivske brojeve, datum podnošenja naloga, datum odlaska i povratka sa službenog puta, što je osnov za utvrđivanje pravilnosti obračuna dnevnica. Realizovane putne naloge prate i podnošeni Izvještaji sa službenih putovanja, što je u skladu sa *Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru*.

Troškovi transportnih usluga i telefona (račun 531)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama ATCG u iznosu od 20,134.10€ što je u odnosu na uporedni period prethodne godine više za 69,1%. Navedeni troškovi odnose se na: troškove usluga prevoza - 3,121.67€, toškove avio karata za eksterne saradnike u iznosu od 14,132.82€ i na troškove fiksne, mobilne telefonije i poštanskih usluga u iznosu od 2,879.61€. Navedeni troškovi (u dijelu dokumenta koja su bila predmet kontrole) su adekvatno dokumentovani (fakturama, fiskalnim računima, poštanskim potvrdama).

Troškovi usluga održavanja (račun 532)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama ATCG u iznosu od 13.101,86€ što je skoro tri puta više nego u uporednom periodu protekle godine. Ukoliko pogledamo strukturu ovih troškova može se zaključiti da isti obuhvataju troškove smještaja u iznosu od 12.726.76€ do kojih je došlo usljed povećanog obima aktivnosti ATCG-a u posmatranom period, te troškova koji se odnose na usluge održavanja u iznosu od 375,10€. NO je utvrdio da ATCG nije evidentirao *troškove smještaja* na odgovarajući račun, što nije u skladu sa važećim *Pravilnikom o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica*.

Preporuka:

Subjekt nadzora dužan je da obavijesti odgovorno lice da troškove smještaja evidentira na odgovarajući račun u okviru računa "529", shodno važećem Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica ("Službeni list Crne Gore", br. 011/20 od 06. marta 2020. godine).

Troškovi zakupa (račun 533)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama ATCG u iznosu od 10.200.00€ i isti se odnose na troškove neto naknada za zakup poslovnog prostora, troškove zakupa interneta i troškove zakupa opreme za ozvučenje. Troškovi neto naknada za zakup isplaćeni su fizičkom licu shodno zaključenom Ugovoru o zakupu poslovnog prostora ATCG broj: 12-803 od 08. decembra 2021. godine na period od godinu dana, sa mogućnošću produženja Ugovora. ATCG je nastavilo sa korišćenjem navedenog prostora i plaćanje zakupnine za isti. Uvidom u ugovor o zakupu, utvrđeno je da je isti ovjeren od strane nadležnog organa, što je u skladu sa članom 639 Zakona o obligacionim odnosima. Nadzorom je utvrđeno da postoje interna pravila kojim se definiše procedura zakupa poslovnih prostorija, te da subjekt nadzora u 2022. godini, izvršio plaćanje poreskih obaveza po osnovu zakupnine.

⁵¹ Službena putovanja (u zemlji i inostranstvu) se trebaju pravdati putnim naložima, odlukama direktora, fiskalnim računima, pozivnim pismima i računom za avio kartu, kao i drugom pratećom dokumentacijom.

Troškovi ostalih usluga (račun 539)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama ATCG u iznosu od 9.644,84€ što je značajno više nego u uporednom periodu prethodne godine, a rezultat su takođe povećanih aktivnosti i obaveza ATCG. Navedeni troškovi, u najvećem dijelu se odnose na troškove održavanja softvera - 4.106,01€, na usluge štampe i kopiranje u iznosu od 3.435,20€, troškovi održavanja službenog vozila - 1.445,54€ i troškovi ostalih usluga. NO su dokumentovani navedeni troškovi putem faktura dobavljača, a dijelom i fiskalnim računima.

Troškovi amortizacije (račun 540)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama ATCG u iznosu od 14.894,25 što je za 13,7% manje u odnosu na uporedni period prethodne godine. Navedeni troškovi se odnose na obračunatu amortizaciju imovine za 2022. godinu.

Nadzorom je utvrđeno da je ATCG vršio obračun amortizacije, što se vidi iz dostavljenog dokumenta "Obrazac OA", što je u skladu sa članom 3 Pravilnika o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije.

Troškovi neproizvodnih usluga⁵² (račun 550)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama ATCG u iznosu od 25.194,28€ što je manje za 17,1% u odnosu na uporedni period prethodne godine. Navedeni troškovi u najvećem obimu se odnose na: Troškove kotizacije - EUROPEAN ACCR u iznosu od 7.732,50€; Troškove knjigovodstvenih usluga u iznosu od 5.359,90€; Troškove advokatskih usluga u iznosu od 4.524,60€; Troškovi obuke u iznosu od 2.122,00€; Troškovi standardizacije u iznosu od 1.961,36€; Troškove kotizacije za ILAC u iznosu od 1.203,00€ i troškove ostalih neproizvodnih usluga. Aneksom Ugovora o pružanju knjigovodstvenih usluga broj: 12-884 od 31.12.2021. god, dokumentovan je poslovni odnos sa kompanijom "AQ accounting" d.o.o., sa rokom važenja do 31.12.2022. god., kojim je definisano da se davaocu usluga mjesečno, na bazi fakture uplaćuje iznos od 340,00€ + PDV (21%). Ostali troškovi dokumentovani su fakturama i drugim aktima.

Troškovi reprezentacije⁵³ (račun 551)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama ATCG u iznosu od 9.892,10€ i isti se odnose na troškove reprezentacije. NO ATCG konstatuje da je (shodno prethodno datim preporukama) iznos navedenih troškova umanjen za 7,3%, u odnosu na uporedni period prethodne godine, ali isto tako da su troškovi reprezentacije premašili zakonski limit koji je propisan članom 15 Zakona o porezu na dobit pravnih lica, kojim je predviđeno da se izdaci za reprezentaciju priznaju kao reshod u iznosu od 1% ukupno ostvarenih prihoda. Međutim treba imati u vidu, da su pomenuti troškovi usmjereni na unapređenje poslovanja, te da su isti dokumentovani. Takođe, nadzorom je utvrđeno da je ATCG donio Interno pravilo o ostvarivanju prava na troškove reprezentacije, akt broj: 14-45 od 17. januara 2023. godine, kao i Interno pravilo o načinu korišćenja poslovne platne kartice, akt broj: 13-610 od 27. septembra 2022. godine kojim se utvrđuju limiti za korišćenje ove vrste troškova kao i koja lica imaju pravo na reprezentaciju. Kontrolisani troškovi reprezentacije pravdani su fakturama i fiskalnim računima.

Preporuka:

Preporučuje se da subjekt nadzora troškove reprezentacije prilagodi limitu koji je propisan članom 15 Zakona o porezu na dobit pravnih lica kao i interno donesenim pravilima.

⁵² Na račun 550 - Troškovi neproizvodnih usluga, iskazuju se neproizvodne usluge, kao što su zdravstvene, advokatske usluge, usluge čišćenja i druge neproizvodne usluge u korist odgovarajućeg računa obaveza iz poslovanja 431, 432 ili 433.

⁵³ Na račun 551-Troškovi reprezentacije iskazuju se izdaci za reprezentaciju, uključujući i vrijednost sopstvenih proizvoda, robe i usluga.

Troškovi polise osiguranja (račun 552)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama ATCG u iznosu od 1.628.95€ odnose se na troškove registracije i osiguranja vozila. Iznos utrošenih sredstava je manji u odnosu na uporedni period prethodne godine za 30,5%. Troškovi koji se odnose na tehnički pregled vozila i polis osiguranja, dokumentovani su u skladu sa članom 20 Zakona o računovodstvu.

Troškovi platnog prometa (račun 553)

Troškovi evidentirani u poslovnim knjigama ATCG u iznosu od 3.260,13€ odnose se na troškove platnog prometa, koji obuhvataju troškove provizije banke u iznosu od 700.13€ i troškove ino provizije u iznosu od 2.560.00€. Nadzorom je utvrđeno da se radi o troškovima koji se odnose na troškove plaćene bančine provizije, na izvršene transakcije, na redovnom računu i po osnovu deviznih plaćanja.

5.7. Iskaz o promjenama na kapitalu⁵⁴

Izveštaj o promjenama na kapitalu obavezan je dokument finansijskog izvještavanja, koji odražava kretanje vlasničkog kapitala, u kome se prikazuju podaci o visini zadržane dobiti (gubitka). Nadzorom je utvrđeno da je dostavljeni Iskaz usklađen sa članom 3 Zakona o računovodstvu i IV Direktivom 2013/34/EU Evropskog Parlamenta. Izveštaj o promjenama kapitala (obrazac 3) sastavljen je na osnovu podataka za tri godine (izveštajne i dvije godine prije toga).

Nadzorom je utvrđeno da je ukupna vrijednost kapitala na kraju posmatrane godine iznosila 314.528,00€ što je u odnosu na uporedni period prethodne godine više za 26.931,00€ ili 9,4%, odnosno da je za ovaj iznos došlo do uvećanja neto imovine ATCG. Navedeni iznos Kapitala od 314.528,00€ se odnosi na: ukupno neraspoređeni dobitak ranijih godina od 312.730,00€ uvećan za neraspoređeni dobitak tekuće godine u iznosu od 26.904,00€ te umanjen za gubitak ranijih godina u iznosu od 25.106,00€. NO je utvrdio da iznos navedenih sredstava korespondira sa bilansom stanja i bilansom uspjeha.

5.8. Iskaz o tokovima gotovine⁵⁵

Izveštaj o novčanom toku koji je dostavio na uvid ATCG sadrži podatke o primicima i izdacima novca. Navedene informacije o tokovima gotovine su korisne radi procjene sposobnosti ATCG-a da generiše gotovinu. Imajući u vidu osnovne aktivnosti koje obavlja subjekt nadzora može se konstatovati da je ATCG u posmatranom periodu ostvario primitke i izdatke po osnovu *poslovnih aktivnosti* te da nije bilo finansijskih tokova u dijelu aktivnosti po osnovu *investiranja* i po osnovu *finansiranja*.

Prilivi gotovine u 2022. godini su evidentirani u iznosu od 375.502,00€ što je za 28.343,00€ manje u odnosu na uporedni period prethodne godine, odnosno za 7%. Odlivi gotovine su evidentirani u iznosu od 346.216,00€ što je takođe manje u odnosu na uporedni period prethodne godine za 21.996,00€, odnosno za 6%. Kao razlika između priliva i odliva gotovine, dobijamo *neto novčani tok* koji je u izvještajnom periodu iznosio 29.286,00€. Ako se ovom iznosu doda gotovina na početku izvještajnog perioda od 206.750,00€, dobijamo da je *gotovina na kraju ovog perioda iznosila* 236.036,00€.

5.9. Prijava poreza na dobit⁵⁶

Na osnovu člana 6 stav 1 Zakona o porezu na dobit pravnih lica, predviđeno je da ovaj izdatak ne plaćaju državni organi, dok je stavom 2 istog člana propisan izuzetak po osnovu kojeg su i državni organi u obavezi plaćati porez na dobit za dodatnu djelatnost po osnovu koje stiču dobit.

⁵⁴ Izvor podataka: ATCG

⁵⁵ Izvor podataka: ATCG

⁵⁶ Izvor podataka: ATCG

Nadzorom je utvrđeno da je ATCG, u Prijavi poreza na dobit, u posmatranom periodu izvještavanja evidentirao iznos oporezive dobiti od: 19.965,00€ koja se umanjuje za iznos od 1.222,00€⁵⁷. Dakle, ukupno oporeziva dobit je iznosila 18.743,00€ i na istu je plaćen porez od 9%⁵⁸ što iznosi 1.686,87€. Takođe, može se konstatovati da neto sveobuhvatni rezultat – dobit poslovne godine korespondira sa iznosom koji je naveden u Bilansu uspjeha i isti iznosi - 5.873,00€.

5.10. Zapošljavanje

U postupku nadzora utvrđeno je da ATCG ima usvojen Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta broj: 01-542 od 26. jula 2017. godine. Shodno dostavljenoj dokumentaciji od strane ATCG, može se utvrditi da je ukupna broj zaposlenih na dan 31. decembra 2022. godine, bio osam odnosno jedno više upošljeno lice u odnosu na uporedni period prethodne godine.

Uvidom u prezentirane ugovore sa zaposlenima, utvrđeno je da su u ATCG 7 lica zaposlena na neodređeno vrijeme, shodno zaključenim ugovorima o radu, a direktorica ATCG ostvaruje naknadu po osnovu Odluke UO ATCG.⁵⁹

5.11. Kancelarijsko poslovanje

Nadzorom je utvrđeno, da je ATCG donio *Interno pravilo o kancelarijskom i arhivskom poslovanju, akt broj: br.14-421 od 19. maja 2023. godine* kao i *Procedure za upravljanje dokumentima i zapisima PR.02 od 14. septembra 2020.* po osnovu kojih se uredno vodi kancelarijsko poslovanje koje obuhvata vođenje akata putem djelovodnika, knjige primljenih računa i registra putnih naloga. ATCG u istom djelovodniku vrši hronološko evidentiranje akata za više godina, a nadzorom je utvrđeno da nije bilo preskakanja rubrika u djelovodnicima kao ni vršenja bilo kakvih ispravki, te da su djelovodne knjige zaključene na kraju godine.

Uvidom u *Knjigu primljenih faktura*, utvrđeno je da ista sadrži sljedeće podatke: konto, naziv dobavljača i iznos fakture, arhivski broj i datum zavođenja faktura. Uvidom u *Djelovodnik*, utvrđeno je da se u isti uredno upisuju ostali akti (odluke, ugovori, zahtjevi, izvještaji i sl.), kao i da se evidentiranje akata vrši hronološki. Uvidom u *Registar putnih naloga*, koji se vodi elektronski u excelu, utvrđeno je da isti sadrži broj i datum putnog naloga, ime i prezime lica koje putuje, mjesto gdje putuje, datum odlaska, datum povratka, prevozno sredstvo, zadatak, akontacija i napomena. Nadzorom je utvrđeno da su djelovodne knjige zaključene na kraju godine.

6. PLAN INTEGRITETA

Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 075/18), kao i Pravilnikom o načinu uspostavljanja i unapređenja upravljanja i kontrola u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", br. 071/19), uređuju se pitanja upravljanja i unutrašnje kontrole u javnom sektoru koja obuhvataju postupke upravljanja sredstvima subjekta, finansijske i druge kontrole i unutrašnju reviziju radi uspješnog upravljanja i ostvarivanja poslovnih ciljeva subjekta, na transparentan, pravilan, ekonomičan, efikasan i efektivan način.

Rizik je definisan kao mogućnost nastupanja događaja koji može negativno uticati na ostvarivanje postavljenih ciljeva subjekta. Takođe, rizik je i sve što predstavlja prijetnju ostvarivanju ciljeva subjekta, programa ili pružanju usluga građanima; sve što može da ugrozi ugled subjekta i povjerenje javnosti; gubitak ili oštećenje imovine zbog nedovoljne zaštite od nedoličnog ponašanja, zloupotrebe, pogrešne prakse, štete, nepoštovanje propisa; donošenje pogrešnih odluka zbog nepouzdanog finansijskog izvještavanja; nesposobnost blagovremenog reagovanja na izmijenjene okolnosti.

⁵⁷ Iznos gubitka u poreskoj prijavi iz prethodnih godina, do visine oporezive dobiti.

⁵⁸ Iznos poreza: 9% za oporezivu dobit do 100.000,00€.

⁵⁹ U slučaju da se pojavi potreba za privremenim i povremenim angažovanjem lica ATCG, treba da ugovore o privremenim i povremenim poslovima zaključuje sa licima, kako je to propisano članom 200 Zakona o radu.

Upravljanje rizicima obuhvata postupak identifikacije, procjene i praćenja događaja, koji mogu negativno uticati na ostvarivanje utvrđenih poslovnih ciljeva subjekta i preduzimanje potrebnih mjera radi smanjenja rizika do nivoa razumne uvjerenosti da će ciljevi biti ostvareni.

Cilj upravljanja rizicima jeste da se smanji obim neizvjesnosti koje bi mogle biti prijetnja poslovnoj uspješnosti subjekata.

Upravljanje rizicima pomaže rukovodstvu da predvidi izmijenjene okolnosti i da na njih reaguje blagovremeno. Upravljanje rizicima omogućava da se:

- Predvide mogućnosti nepovoljnih okolnosti i događaji koji bi mogli spriječiti ostvarivanje ciljeva subjekta i
- Unutrašnje kontrole i ograničeni resursi usmjere na ključne rizike u poslovnim procesima.

Upravljanjem rizicima u ATCG smanjiće se vjerovatnoća nastanka neželjenih događaja, a ukoliko i nastanu blagovremeno ce biti definisan odgovor na njih. Samim tim će doći do jačanja odgovornosti službenika ATCG, poboljšaće se informisanje, dok će kanali komunikacije postati efektivniji i efikasniji. Takođe, upravljanje rizicima omogućava da se unutrašnje kontrole i ograničeni resursi ATCG usmjere na ključne procese.

Efikasno upravljanje rizicima obezbjeđuje dobru osnovu u procesu donošenja odluka, što dovodi do uspješnog ostvarivanja ciljeva ATCG.

Nadzorom je utvrđeno da je rukovodilac subjekta, kao odgovorno lice za određivanje ciljeva ATCG, izradu i sprovođenje strateških i drugih planova i programa, sačinio a UO usvojio Plan integriteta za period 2021-2022. godinu, akt broj: 11-363/1 od 08. septembra 2020. godine, te sačinio Izvještaj za sprovođenje plana integriteta za 2022. godinu (veza: akt broj: 14-346 od 11. aprila 2023. godine). Takođe, nadzorom je utvrđeno da je rukovodilac subjekta osigurao uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima na način što je u navedenom aktu obezbijedio da se:

- Identifikuju rizici u značajnijim poslovnim procesima i aktivnostima u odnosu na ciljeve iz Plana i Programa rada ATCG;
- Procijeni vjerovatnoća nastanka rizika i njegov uticaj;
- Utvrdi način reagovanja na rizike;
- Dokumentuju podaci o rizicima u Registru rizika i
- Izvještava o rizicima.

ATCG u kontinuitetu, a po pravilu najmanje jednom godišnje sprovodi i dokumentuje analizu odnosa sa povezanim tijelima (organima državne uprave, institucijama infrastrukture kvaliteta, akreditovanim tijelima za ocjenu usaglašenosti itd.). Na ovaj način ATCG razmatra potencijalne rizike po osnovu njene nezavisnosti i nepristrasnosti u radu, bilo da ovi rizici proizilaze iz unutrašnje organizacije (npr. zajedničko najviše rukovodstvo, zajedničko osoblje koje bi moglo uticati na proces odlučivanja o akreditaciji i/ili iz aktivnosti povezanih tijela. Posljednje urađena analiza odnosa sa povezanim tijelima je realizovana u novembru mjesecu 2022. godine, akt broj: 13-756/1 od 21. novembra 2022. godine i ista je dostupna na sajtu <http://www.akreditacija.me/dokumentacija>. Navedenom analizom je konstatovano odsustvo uticaja na nepristrasnost rada ATCG i odsustvo sukoba interesa koji bi mogli proisteći iz odnosa ATCG sa resornim Ministarstvom ekonomskog razvoja i turizma, sa drugim institucijama infrastrukture kvaliteta sa akreditovanim tijelima za ocjenu usaglašenosti a koja su dio organa državne uprave ili državnih organa, sa akreditovanim tijelima za ocjenu usaglašenosti čiji su zaposljeni uključeni u organizacionu strukturu ili rad ATCG kao eksterno angažovana lica. U odnosu na navedene rizike vrši se upravljanje shodno uspostavljenoj proceduri menadžmenta PR.07 – Procedura za upravljanje rizicima, a ujedno su dio pratećeg Registra rizika koji ATCG vodi i uredno ažurira na obrascima ZPR.07.01. – Registar rizika.

ZAKLJUČAK

U skladu sa nadležnostima NO, a u cilju vršenja nadzora za 2022. godinu, korišćen je kombinovan postupak dokumentovanog i terenskog nadzora. Takođe, u pripreмноj fazi, izvršeno je identifikovanje i procjena rizika kroz razumijevanje subjekata nadzora i njihovog okruženja, uključujući i interne kontrole.

Osim pravnog okvira za akreditaciju, značajno je napomenuti da većinom ne postoji zakonska obaveza akreditacije, i ista je na dobrovoljnoj osnovi. Uvažavajući činjenicu, a koja se odnosi na značaj akreditacije, prepoznaje se potreba dodatne promocije, posebno u kontekstu benefita za crnogorske građane, ali i vladinih resora. Naime, treba imati u vidu da se akreditacijom obezbjeđuje formalno priznavanje kompetentnosti organizacija za ocjenjivanje usaglašenosti, što omogućava korisnicima da identifikuju i izaberu pouzdanu uslugu (ispitivanja/etaloniranja/kontrolisanja/sertifikacije), a koja može ispuniti njihova očekivanja i potrebe, posebno sa aspekta kvaliteta proizvoda i usluge. U tom smislu NO je mišljenja da aktivnosti ATCG pored aktuelnih i potencijalnih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti, treba da budu usmjerene i na krajnje korisnike usluga, i u tom smislu se predlaže osmišljavanje marketing kampanje sa ciljem podizanja svijesti o važnosti akreditacije.

Budući da se akreditacija, između ostalog, sprovodi i na osnovu podzakonskih propisa donesenih u skladu sa Zakonom o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti i drugih sektorskih zakona, koji uređuju razne oblasti (npr. oblasti telekomunikacija, građevinarstva, željezničkog saobraćaja, liftova, žičara, sigurnosti hrane, zaštite vazduha, zaštite okoline, zaštite od buke, veterinarske djelatnosti, zbrinjavanja otpada, naftni proizvodi, proizvodi farmaceutske industrije, nejonizirajuće i jonizujuće zračenje, vozila i drugo), za očekivati je da bi donošenje nove legislative, u oblastima gdje ista nedostaje, uslovilo veći broj akreditovanih tijela i na taj način bilo podrška daljem razvoju sistema akreditacije u Crnoj Gori. U kontekstu zaštite zdravlja građana, a vezano za postupak širenja mreže akreditacije u dijelu medicinskih ispitivanja (ocjenjivanja rada zdravstvene ustanove na osnovu primjene optimalnog nivoa utvrđenih standarda rada u određenoj oblasti zdravstvene zaštite, odnosno grani medicine), isto nije započeto u 2022. od strane Ministarstva zdravlja, te je predstavljalo ograničavajući faktor u realizaciji uspostavljenog cilja. U skladu sa navedenim, jasna je veza ATCG sa nadležnim državnim resorima, ne samo u dijelu obaveze izvještavanja, već i sinergijske veze u dijelu daljeg usaglašavanja pravne tekovine i po tom osnovu benefita za crnogorske građane.

U nacionalnom sistemu akreditacije, zaključno sa krajem 2022. godine, se nalazi ukupno 41 tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti (TOU) sa aktivnim statusom akreditacije i dva tijela za ocjenu usaglašenosti koja se nalaze pod suspenzijom (jedna laboratorija za ispitivanje i jedno kontrolno tijelo). Od ukupnog broja tijela za ocjenu usaglašenosti sa aktivnim statusom su 24 laboratorije za ispitivanje, 2 laboratorije za etaloniranje, 2 medicinske laboratorije, 7 kontrolnih tijela, 3 sertifikaciona tijela za sertifikaciju proizvoda i 3 sertifikaciona tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta. U toku 2022. godine povučene su tri (3) dodijeljene akreditacije laboratorijama iz razloga privremene spriječenosti da obavljaju akreditovane poslove ocjenjivanja usaglašenosti.

Postupak ocjenjivanja za potrebe početne akreditacije, tokom 2022. godine sproveden je za dva tijela za ocjenjivanje usaglašenosti.

Takođe, ATCG u kontinuitetu obavlja aktivnosti koje se odnose na prijave za ocjenjivače/tehničke eksperte. Na Listi evidencije ocjenjivača za laboratorije za ispitivanje i etaloniranje (MEST EN ISO IEC 17025:2018) nalazi se 4 vodeća ocjenjivača 28 tehničkih ocjenjivača i 23 tehnička eksperta, dok se na listi koja se odnosi na evidenciju ocjenjivača koja su zadužena za medicinske laboratorije (MEST EN ISO 15189:2016) nalaze 2 vodeća ocjenjivača i 3 tehnička ocjenjivača. Registar ocjenjivača kontrolnih organizacija (MEST EN ISO 17020:2013) obuhvata 4 vodeća ocjenjivača, 5 tehnička ocjenjivača i 10 tehničkih eksperata. Evidencija ocjenjivača za šemu akreditacije sertifikaciona tijela za sertifikaciju proizvoda, procesa i usluga (MEST EN ISO/IEC 17065:2020) obuhvata 2 vodeća ocjenjivača, 4 tehnička eksperta i 3 tehnička ocjenjivača. Na Listi ocjenjivača za šemu akreditacije sertifikacionih tijela za sertifikaciju Sistema menadžmenta (MEST EN

ISO/IEC 17021-1 : 2018) se nalaze 2 vodeća ocjenjivača, 3 tehnička ocjenjivača i jedan (1) tehnički ekspert.

Kao punopravni član Evropske kooperacije za akreditaciju (EA) i pridruženi član Međunarodne organizacije za akrediaciju laboratorija (ILAC), ATCG realizuje međunarodnu saradnju, shodno obavezama koje proističu iz članstva u ovim organizacijama. ATCG ostvaruje i bilateralnu saradnju sa nacionalnim akreditacionim tijelima drugih država, a koja uključuje razmjenu informacija, iskustava, ocjenjivača i sl.

U cilju potpisivanja EA MLA Sporazuma tokom 2022. godine realizovana je posjeta od strane evropskih *peer evaluators*. Tokom predocjenjivačke posjete identifikovano je ukupno 5 neusaglašenosti, a koje je potrebno da ATCG ukloni u roku, ne dužem od 6 mjeseci, nakon čega će ocjenjivački tim realizovati kompletno ocjenjivanje za sve prijavljene šeme akreditacije. Međutim, značajno je naglasiti i da je Tim ocjenjivača (*peer evaluators*) konstatovao da ATCG usvaja i u značajnoj mjeri sprovodi potrebne politike. Takođe, tim ocjenjivača EA je konstatovao da je cjelokupni rad ATCG u skladu sa zahtjevima EA-2/02, odnosno da ATCG ima dobro uspostavljen proces akreditacije, koji se dosljedno primjenjuje na akreditaciju laboratorija za ispitivanje, laboratorija za etaloniranje, medicinskih laboratorija, kontrolnih tijela, tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta za (QMS, EMS, FSMS, ISMS, OHSAS) i tijela za senifikaciju proizvoda. Tim ocjenjivača je konstatovao i da ATCG usvaja i u značajnoj mjeri sprovodi politiku međunarodne saradnje u akreditaciji laboratorija (ILAC) o sljedivosti rezultata mjerenja (ILAC-P10), i u tom smislu ATCG akreditovanim laboratorijima, kontrolnim tijelima, može pružiti zadovoljavajuću podršku. Isto je potvrđeno i kod dodatnih zahtjeva i smjernica Međunarodne saradnje za akreditaciju laboratorija (ILAC) za korištenje znaka akreditacije i pozivanja na status akreditacije (ILAC-P8). ATCG je implementirao ILAC dokumente, ILAC P 14 zahtjeve za nesigurnost mjerenja u kalibraciji i ILAC P9 zahtjeve za aktivnosti ispitivanja osposobljenosti.

U skladu sa svojim strateškim ciljevima i politikom kvaliteta, Rukovodstvo ATCG pokazuje posvećenost u razvoju i primjenjivanju sistema menadžmenta i poboljšavanju njegove efektivnosti. Akreditaciono tijelo Crne Gore nastoji da u okviru raspoloživih kapaciteta i resursa odgovorno i revnosno ispunjava propisane obaveze, kako prema Osnivaču i međunarodnoj zajednici, tako i prema privredi i svim zainteresovanim stranama. Važno je napomenuti činjenicu, da u posmatranom periodu, ovo tijelo nije imalo žalbi na odluke, kao ni prigovora na rad, te da je poslovalo sa pozitivnim finansijskim rezultatom. Isto upućuje na činjenicu da je ostvareno značajno povjerenje zainteresovanih strana u nepristrasnosti i objektivnosti svojih akreditacija.

Analizom Izvještaja o finansijskom poslovanju ATCG za 2022. godinu, utvrđeno je da su ukupno ostvareni prihodi u odnosu na planirane manji za 5.852,82€ ili 1,5%. Sa druge strane, ukupno ostvareni rashodi u odnosu na planirane su takođe manji za 32.756,76€ ili 8,4%.

Analizom Bilansa stanja ATCG za 2022. godinu, utvrđeno je da ukupna aktiva i pasiva iznose 320.180,00€ što ja u odnosu na upredni period prošle godine više za 29.019,00€ ili 9,97%. U aktivi Bilansa stanja iskazana je stalna imovina u iznosu od 45.313,00€ i ista je manja u odnosu na proteklu godinu za 9.133,00€ ili 16,54%. Obrtna sredstva su prikazana u iznosu od 256.587,00€ i ista su veći za 38.140,00€ ili 17,46% u odnosu na proteklu 2021. godinu.

Takođe, analizom Bilansa uspjeha za 2022. godinu utvrđeno je da je ATCG iskazao prihode u ukupnom iznosu od 384.025,00€, rashode u iznosu od 357.121,00€ i poslovni rezultat (dobitak) u iznosu od 26.889,00€. Iznos ostvarenih Prihoda u posmatranom periodu je za 61.682,00€ ili 13,8% manji u odnosu na uporedni period prethodne godine. Razlog manje ostvarenih Prihoda ogleđa se u činjenici da u posmatranom periodu nije bilo donacija (podsjetićemo da je u okviru projekta - IPA 2014 prethodne godine, donirana kompjuterska oprema za potrebe ATCG u vrijednosti od 38.335,00€), te da je došlo do manje naplaćenih Prihoda od prodaje usluga u iznosu od 28.500,00€ ili 25,4%.

Izvještaj NO ATCG obuhvata preporuke koje ovo tijelo treba da realizuje u najkraćem mogućem roku i u daljem tekstu su definisane redom.

**Preporuke Nadzornog odbora i stepen realizacije preporuka po osnovu
Izveštaj Nadzornog odbora o radu Akreditacionog tijela Crne Gore za 2021. godinu¹**

Obrazac 2 - Izveštaj Akreditacionog tijela Crne Gore o realizaciji preporuka za 2021. godinu				
R. br.	Preporuka NO ATCG	Planirane aktivnosti ATCG	Realizovane aktivnosti ATCG	Status
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1.	Preporučuje se da ATCG Godišnji plan rada donosi, a Osnivač daje saglasnost na isti, u tekućoj za narednu godinu. Napomena: U pitanju je koontinuirana obaveza	ATCG će Godišnji plan rada u narednom periodu (u tekućoj za narednu godinu), donositi u skladu sa čl.10 st.1 i 2 Odluke o osnivanju ATCG.	Donesen Program rada ATCG za 2023.g. (na I sjednici UO koja se održala 30. januara 2023)	Ocjena subjekta nadzora: R - realizovana Ocjena NO ATCG: DR – djelimično realizovana²
1a.	Preporučuje se da ATCG predloži, a UO ATCG-a je dužan da u skladu sa članom 10 Odluke o osnivanju ATCG, razmatra, usvaja i odlučuje o svim dokumentima iz svoje nadležnosti u zakonskom roku i ista dostavlja Vladi, tamo gdje je predviđena njena saglasnost – Napomena: U pitanju je koontinuirana obaveza.	Ova aktivnost će se realizovati na sjednicama UO u skladu sa tačkom 10 Odluke o osnivanju ATCG	Ova djelatnost UO se obavlja kontinuirano o čemu svjedoče zapisi sa sjednica gdje se u skladu sa Odlukom o akreditaciji u toku 2022. i 2023. godine usvojili: Plan i program rada za 2023, Plan javnih nabavki, Izveštaj o radu sa finansijskim iskazima za 2022.g.	Ocjena subjekta nadzora: R - realizovana Ocjena NO ATCG: R - realizovana
2.	Preporučuje se ATCG-u da ovlasti lice koje će potpisivati dokumentaciju za isplate sredstava po svim osnovama za direktora ATCG-a.	ATCG će ovlastiti lice koje će potpisivati dokumentaciju za isplate sredstava po svim osnovama za direktora ATCG-a i donijeti Interno pravilo o ostvarivanju prava na troškove reprezentacije	Donesena je odluka 13-447 od 12.jula 2022.g. U vezi putnih naloga i Interno pravilo o ostvarivanju prava na troškove reprezentacije 14-45 od 17. januara 2023.	Ocjena subjekta nadzora: R - realizovana Ocjena NO ATCG: R - realizovana

¹ Predmetna tabela predstavlja izvode preporuka koje su navedene u Izveštaju Nadzornog odbora Akreditacionog tijela Crne Gore za 2021. godinu, kojeg je Vlada CG razmotrila i usvojila usvojila na sjednici od 18. jula 2021. godine, akt br. 04-4603/2 od 22. jula 2022. godine, radi lakšeg praćenja realizacije istih.

² Imajući u vidu da je obaveza realizovana u januaru 2023. godine

3.	ATCG treba da obezbijedi svojeručno ovjeravanje naloga za službena putovanja od strane odgovornih lica, uz razdvajanje odgovornosti, a sve u cilju vjerodostojnosti istih.	ATCG će obezbijediti svojeručno ovjeravanje naloga za službena putovanja od strane odgovornih lica, uz razdvajanje odgovornosti, a sve u cilju vjerodostojnosti istih.	Donesene su odluke o potpisivanju putnih naloga 14-159 od 14. februara 2023. i 13-393/1 od 23. juna 2022. i isti se potpisuju u skladu sa preporučenim.	Ocjena subjekta nadzora:
				R - realizovana
				Ocjena NO ATCG:
				R - realizovana
4.	Preporučuje se ATCG-u, da internim aktima utvrdi ko ima pravo na korišćenje službenog vozila, pravo na potrošnju goriva na teret ATCG, kao i limite za potrošnju goriva te limite za troškove mobilnih telefona, ko ima pravo i koliki je limit za korišćenje bankovne kartice.	ATCG će internim aktima utvrditi ko ima pravo na korišćenje službenog vozila, pravo na potrošnju goriva na teret ATCG, kao i limite za potrošnju goriva te limite za troškove mobilnih telefona, ko ima pravo i koliki je limit za korišćenje bankovne kartice.	Interno pravilo o korišćenju poslovne platne kartice /20. aprila 2023.; Pravilnik o načinu i uslovima korišćenja vozila za potrebe Akreditacionog tijela Crne Gore 13-127 od 07. marta 2022. (autom vlasništva ATCG i sopstvenog automobila u službene svrhe, potrošnja goriva), Interno pravilo o utvrđivanju limita za korišćenje usluga mobilne telefonije (12-893 od 31.decembra 2021. godine)	Ocjena subjekta nadzora:
				R - realizovana
				Ocjena NO ATCG:
				R - realizovana
5.	Preporučuje se ATCG da prilikom koncipiranja Finansijskog plana nastoji da isti prilagodi kontima na tri cifre (grupisano), a zatim raščlani ta konta na šest cifara, shodno svojim potrebama, čime će se postići konzistentnost i veća jasnoća u praćenu planiranih i realizovanih Prihoda i rashoda.	ATCG će prilikom koncipiranja Finansijskog plana nastojati da isti prilagodi kontima, shodno svojim potrebama, čime će se postići konzistentnost i veća jasnoća u praćenu planiranih i realizovanih Prihoda i rashoda.	ATCG je razdvojila konta u skladu sa preporukama Nadzornog odbora.	Ocjena subjekta nadzora:
				R - realizovana
				Ocjena NO ATCG:
				R - realizovana
6.	ATCG je dužan da na osnovu člana 22 Zakona o računovodstvu, članu 44 stav 4 Zakona o državnoj imovini, vrši godišnji popis imovine i obaveza na način utvrđen odredbama važećeg Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica, Pravilnika o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika, Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini,	ATCG će u skladu sa navedenim propisima i internim aktima vršiti godišnji popis imovine i obaveza na način utvrđen odredbama važećeg Pravilnika o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica, Pravilnika o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika, Uputstva o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini,	U cilju realizacije navedene preporuke ATCG je donio sljedeća akta: Interno uputstvo o načinu vođenja evidencije i popisu imovine i obaveza u svojini ATCG-a broj: 13-614/1 od 27. septembra 2022. godine ; Odluku o sprovođenju redovnog godišnjeg popisa imovine i obaveza ATCG-a broj: 13-849 od 20. decembra 2022. i Rješenje o imenovanju komisije za popis imovine ATCG-a, broj: 13-850 od 20. decembra 2022. Izvještaj o izvršenom popisu 13-878 od 29. decembra 2022.	Ocjena subjekta nadzora:
				R - realizovana
				Ocjena NO ATCG:
				DR – djelimično realizovana³

³ Imajući u vidu datum realizacije obaveze

	svojini, kao i da sačinjava Izvještaj o izvršenom popisu.			
7.	Preporučuje se da ATCG donese Interno uputstvo o načinu vođenja evidencije i popisu imovine i obaveza u svojini ATCG.	ATCG će donijeti Interno uputstvo o načinu vođenja evidencije i popisu imovine i obaveza u svojini ATCG.	Interno uputstvo o načinu vođenja evidencije i popisu imovine i obaveza u svojini ATCG 13-614/1 od 27. septembra 2022.	Ocjena subjekta nadzora: R - realizovana Ocjena NO ATCG: R - realizovana
8.	ATCG prilikom angažovanja izvršilaca po ugovorima za angažovanje ocjenjivača sa teritorije Crne Gore, treba da obezbijedi podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.	ATCG će prilikom angažovanja izvršilaca po ugovorima za angažovanje ocjenjivača sa teritorije Crne Gore, obezbijediti neophodne podatke o radno-pravnom statusu svih angažovanih lica, a sve u cilju pravilnog obračuna poreskih obaveza.	Knjigovodstvena agencija je u toku 2022.g. izvršila sve obaveze vezano za pravilan obračun i plaćanje svih poreskih obaveza u skladu sa zakonom kada smo angažovali lica Ugovorom o djelu.	Ocjena subjekta nadzora: R - realizovana Ocjena NO ATCG: R - realizovana
9.	Preporučuje se subjektu nadzora da ugovorima o djelu precizira period angažovanja izvršilaca.	ATCG će nastojati da ugovorima o djelu precizira period angažovanja izvršilaca, a tamo gdje je to moguće će definisati i datumsku odrednicu, odnosno kasnije kroz Aneks ugovora.	Ugovor o angažovanju na poslovima ocjenjivanja sadrži i dio koji se odnosi na Rok obavljanja posla (čl. 6) gdje je trajanje ugovorenog posla do okončanja postupka ocjenjivanja. Okončanje postupka zavisi od više faktora pa smo datumsku odrednicu o roku izvršenja obaveza definisali dodatnim aneksom Ugovora.	Ocjena subjekta nadzora: R - realizovana Ocjena NO ATCG: R - realizovana
10.	Subjekt nadzora treba da IOPPD obrasce podnosi nadležnom poreskom organu, do 15-og u mjesecu za prethodni mjesec, shodno članu 5 važećeg Pravilnika.	ATCG će IOPPD obrasce podnositi nadležnom poreskom organu, do 15-og u mjesecu za prethodni mjesec, shodno članu 5 važećeg Pravilnika.	U cilju realizacije ove preporuke ATCG je za 2022. godinu dostavio IOPPD obrasce u skladu sa članom 5 Pravilnika	Ocjena subjekta nadzora: R - realizovana Ocjena NO ATCG: R - realizovana
11.	ATCG je dužan da ugovore o dopunskom radu zaključuje u skladu sa članom 202 Zakona o radu.	ATCG ugovore o dopunskom radu zaključuje u skladu sa članom 202 Zakona o radu.	ATCG je sačinilo ukupno jedan Ugovor o dopunskom radu za 2022. godinu i isti je urađen u skladu sa st. 1 i 2 člana 202 Zakona o radu.	Ocjena subjekta nadzora: R - realizovana Ocjena NO ATCG: R - realizovana

12.	Preporučuje se da ATCG vrši uplatu poreza na isplaćena lična primanja članovima NO ATCG shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosa shodno čl. 5 i 6 Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, te da razmotri mogućnosti za donošenje nove odluke o naknadama za predsjednika i dva člana.	ATCG će vršiti uplatu poreza na isplaćena lična primanja članovima NO ATCG shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosa shodno čl. 5 i 6 Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje, te će razmotri mogućnost za donošenje nove odluke o visini naknadama za predsjednika i dva člana ovog organa ATCG-a.	ATCG je napravilo korekciju koja se odnosi na poreske obaveze na isplaćena lična primanja članovima NO ATCG shodno odredbama člana 46 Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica i doprinosa shodno čl. 5 i 6.	Ocjena subjekta nadzora:
				R - realizovana
				Ocjena NO ATCG:
				R - realizovana
13.	Subjekt nadzora treba da troškove službenih putovanja pravda na način kako je definisano Uredbom o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru, te da u slučaju upotrebe sopstvenog vozila u službene svrhe, kao i službenog vozila dodatno dokumentuje fiskalne račune za gorivo.	Obračun troškova prilikom korišćenja sopstvenog automobila u službene svrhe se obračunava u skladu sa članom 25 Uredbe o naknadi troškova zaposlenih u javnom sektoru na način da se naknada obračunava u visini od 25% cijene litra goriva po pređenom kilometru.	ATCG je dostavilo na uvid Naloge za službena putovanja kao i putni nalog prilikom korišćenja automobila ATCG	Ocjena subjekta nadzora:
				R - realizovana
				Ocjena NO ATCG:
				R - realizovana
14.	Subjekt nadzora treba da troškove smještaja evidentira na odgovarajući račun u okviru klase "5", shodno važećem Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.	ATCG/UO/Knjigovodstvo će troškove smještaja evidentirati na odgovarajući račun u okviru računa "529", shodno važećem Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.	Knjigovodstveni troškovi smještaja u Zaključnom listu za 2022. godinu, nijesu evidentirani na odgovarajući račun u okviru računa "529", shodno važećem Pravilniku o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i druga pravna lica.	Ocjena subjekta nadzora:
				NR – nije realizovana
				Ocjena NO ATCG:
				NR – nije realizovana
15.	Preporučuje se da ATCG donese Interno pravilo kojim bi se definisale procedure o zakupu poslovnih prostorija a kojim je predviđeno formiranje Komisije za sprovođenje postupka uzimanja u zakup nepokretnosti, sačinjavanje izvještaja o izabranim ponuđačima, nakon čega se zaključuje ugovor o zakupu	ATCG je donijelo Interno pravilo kojim se definišu procedure o zakupu poslovnih prostorija a kojim je predviđeno formiranje Komisije za sprovođenje postupka uzimanja u zakup nepokretnosti (poslovnog prostora), sačinjavanje izvještaja o izabranim ponuđačima, nakon čega će zaključiti ugovor o zakupu	Interno pravilo o zakupu poslovnih prostorija broj: 14-442 od 19. maja 2023 godine.	Ocjena subjekta nadzora:
				R – realizovana
				Ocjena NO ATCG:
				R – realizovana
16.	Subjekt nadzora je dužan da plaćanje poreskih obaveza	ATCG je izvršio plaćanje poreza (poreza i prireza) na zakupljeni prostor	ATCG je za posmatrani period izvještavanja izvršio plaćanje poreza i prireza na zakupljeni prostor.	Ocjena subjekta nadzora:
				R - realizovana

	(poreza i prireza) na isplaćenu zakupninu			Ocjena NO ATCG:
				R - realizovana
17.	Subjekt nadzora treba da obračun amortizacije osnovnih sredstava vrši na obrascu "OA" i način kako je to utvrđeno odredbama Pravilnika o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije.	ATCG obračun amortizacije osnovnih sredstava vrši na obrascu "OA" i način kako je to utvrđeno odredbama Pravilnika o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije	Knjigovodstvenoj agenciji je obračun amortizacije uradila na obrascu "OA" kako je i utvrđeno odredbama Pravilnika.	Ocjena subjekta nadzora:
				R - realizovana
				Ocjena NO ATCG:
				R - realizovana
18.	Preporučuje se da subjekt nadzora troškove reprezentacije prilagodi limitu koji je propisan članom 15 Zakona o porezu na dobit pravnih lica.	ATCG će ubuduće prilagoditi troškove reprezentacije što je u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica kako će biti definisano i u Internom pravilu o ostvarivanju prava na troškove reprezentacije.	Interno pravilo o ostvarivanju prava na troškove reprezentacije broj: 14-45 od 17. januara 2023.	Ocjena subjekta nadzora:
				R – realizovana
				Ocjena NO ATCG:
				DR – djelimično realizovana⁴
19.	Preporučuje se subjektu nadzora da donese Interno uputstvo za ostvarivanje prava na reprezentaciju i njime utvrdi limite za korišćenje sredstava reprezentacije po korisniku, kao i obavezu ovjere faktura od strane korisnika u cilju praćenja potrošnje.	ATCG će donijeti Interno uputstvo za ostvarivanje prava na reprezentaciju kojim će utvrdi limite za korišćenje sredstava reprezentacije po korisniku, kao i obavezu ovjere faktura od strane korisnika u cilju praćenja potrošnje.	Interno pravilo o ostvarivanju prava na troškove reprezentacije broj: 14-45 od 17. januara 2023. Interno pravilo o načinu korišćenja poslovne platne kartice broj: 13-610 od 27. septembra 2022.	Ocjena subjekta nadzora:
				R – realizovana
				Ocjena NO ATCG:
				R – realizovana
20.	Subjekt nadzora treba da vrši hronološko evidentiranje i arhiviranje svih ulaznih i izlaznih akata, kao i da internom procedurom definiše poslove prijema, evidentiranja, otpremanja, arhiviranja, zaključivanja i čuvanja akata u cilju obezbjeđivanja adekvatne validnosti istih.	Akreditaciono tijelo CG obavlja prijem, evidentiranja, otpremanje, arhiviranje i izradu dokumenata u skladu sa "Procedurom za upravljanje dokumentima i zapisima Procedurom za upravljanje dokumentima i zapisima PR.02/od 14. septembra 2020."	Interno pravilo o kancelarijskom i arhivskom poslovanju, akt broj: br.14-421 od 19.maja 2023. god. Procedure za upravljanje dokumentima i zapisima PR.02/od 14. septembra 2020.	Ocjena subjekta nadzora:
				R – realizovana
				Ocjena NO ATCG:
				R – realizovana
21.	Preporučuje se da subjekt nadzora u saradnji sa licem koje	Sajt akreditacionog tijela Crne Gore je usklađen sa zahtjevima relevantnog standarda po kom	ATCG je dobilo pozitivne ocjene od strane EA MLA po pitanju potrebnog sadržaja koji se nalazi na sajtu a sto	Ocjena subjekta nadzora:

⁴ Imajući u vidu datum realizacije obaveze

	je zaduženo za održavanje sajta, tehnički i sadržajno unaprijedi njegov sadržaj u dijelu organizacione strukture, dopune dokumenata koji su od značaja za transparentnost rada ATCG i sl.	rade sva nacionalna akreditaciona tijela EN ISO/IEC 17011:2018 upravo u cilju transparentnog rada i mora sadržavati propisane zahtjeve i zbog toga su sajtovi akreditacionih tijela država na regionalnom i međunarodnom nivou slični.	je definisano pravilima evropske i međunarodnih organizacija za akreditaciju. Sto se tiče našeg zakonodavstva, nedostaje ažuriranje informacija u toku ove godine, što je planirano da se realizuje do kraja juna 2023. godine.	DR - djelimično realizovana Ocjena NO ATCG: DR - djelimično realizovana⁵
--	---	--	---	--

ATCG je svoj fokus aktivnosti, pored svojih brojnih obaveza, a prevashodno onih koji se odnose na sprovođenje procesa pristupanja EA MLA Sporazumu, takođe usmjerio na realizaciju preporuka koje je NO ATCG dao tokom perioda nadzora za 2021. godinu.

⁵ Imajući u vidu datum realizacije obaveze